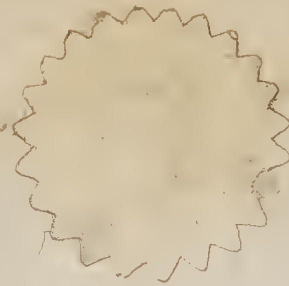

T7

LAVRENTII TERRANEI

Ph. & Med. Doct. Colleg. Taur.

DE GLANDULIS UNIVERSIM, ET SPECIATIM AD VRETHRAM VIRILEM NOVIS.

TAURINI, M.DCC.IX.

Ex Typographia Alphonsi Joann. Bapt. Guigonii.
Impressoris S. Officii.

Superiorum permissu.

Illustrissimo Amplissimoque D.

D. IOANNI BAPTISTÆ DE AURIA

Marchioni Ciriaci, & Mari, Comitis Petrælatæ, & Dulcini, Vallis Ecclesiæ Condomino, Domino supremo Testici & Cesii, S.S. Mauritii, & Lazari Majorum insignium Equiti, Prioratus Ripaliæ Commendatario, Ducatus Augustæ Gubernatori, & Magno Baglivo, Et S. R. C. Castrorum Præfecto.

LAURENTIUS TERRANEUS
Servus, Subditus, Medicus
S. P.

A*USPICEM* *mihi novum non invoco, dum aliquem* AB AURIA *Heroem mihi Patronum efflagito, Illustrissime Amplissimeque Domine, Ab illâ videlicet Stirpe Nobilissima, cujus in solo primam in lucem prodiisse, sub umbrâ*

crevisse, cujusque Taurinum transplantatæ sequacem fuisse gloriari hoc quoque potest familia mea, fideliùs subdita æquissimæ Dominationi, devotiùs addicta amplissimæ Dignitati, firmiùs obstricta largissimæ Beneficētiæ, Excelsæ, Potentis, Nobilissimæ Domus Tuæ, præcipui, nè dicam Unici, præsidii, & decoris meæ.

Terrere, fateor, tenuis hujusce dedicationis audaciam debuisset ipsa vèl AURIACI nominis Magnitudo, ex ARBOREIS a. *Narbonæ Comitibus fœlicissimè Auspicati; Ab Amplissimis Urbis, & Classis Januensis Præfectis* b. *magno regimine, multâ victoriâ Reipublicæ suæ utilissimis inclytè propagati. AURIACUM nomen, quod æternâ gloriâ illustravit alter ille Neptunus,* c. *Galliæ, indéque Germaniæ exercituum Imperator Strenuus, Prudens, Fœlix: Reipublicæ suæ, Imperii, Fidei hostibus non modò, sed magis Fortunæ, & Patriæ in Principem suum invocanti, invictus, magnanimus HEROS, quem Imperii columen Melphidis Principatus cum grandioribus titulis â Cæsare collatus; Patriæ Patrem, ac Assertorem æternum publicæ Statuæ decus, plaudente Civium gratitudine erectum, atque observatum: Sæculi sui miraculum ac Virum incomparabilem plenæ eôdem Historiæ* d. *magnificè contestantur.*

Moratur Certè meam Patrocinii Tui ambitionem, VIR AMPLISSIME; illa, quâ suprà

a. Ab Ardoino *Sansovin Famil Illustr.*

b. Uberto, Conrado, Lamba, Pagano, Philippo, Luciano, Petro Antonio, Thoma, *Sansovin. Ibid.*

c. Andreas.

d. *Lorenzo Capelloni Hist.*

comunem Nobilium sortem emicuere majores Tui, e. *Dignitas Supremi Principatûs, atque Dominii Urbis, & Vallis, quæ licèt ditionis amplitudine paucis inter Ligusticas, cœli profectò temperie, atque clementiâ, Soli amœnitate, ac beneficentiâ, populi frequentiâ, ingenio, fortitudine nullì cedit. Cujus dominium ùt gloriosissimum, ac potens fuit Majoribus Tuis, atque Principibus, æquitate ac munificentiâ erga suos, rerum omnium ac præsertim militaris, in primis maritimæ præfecturæ peritiâ apud maximos Europæ Principes summo in honore habitis*, f. *ita ejusdem in Regnum sub-alpinum adjectio finitimis invidiosa, Sabaudis fœlicissima fuit: dum & prioribus bellis victa, sed fida, ultimô sola inter Sabaudo-Ligures sê solâ victrix, præsenti ideò intacta, Regno portus tutissimi, Regiique Principibus asyli loco, gloriosissima semper stetit* ONELIA

e. Fridericus Nicolaus, Raphael, duo Dominici, alter Nicolaus, Hieronymus.

f. De quibus *Aug. Iustinianus Ann. Gen. Ughellus, & August. ab Ecclesia coron Real. part. 2.*

Pretiosior tamen adhuc, quàm ditionis ad Regiam potestatem, visa est Familiæ Tuæ ad Pedemontanam Aulam accessio: Illius nempe Familiæ, quæ ut Heroes (quorum dici seminarium potest) Celsissimis totâ Europâ Principibus suffecerat, omnes jam, seque totam devovit Sabaudiæ Augustis. Quam ideo grandium compensatione Feudorum, primariis Dignitatibus, muneribus, ac favoribus eximiis excepere semper Regii Principes, Aulæ gratulationibus, Regnum universum amore, admiratione, plausu; utpote ad Regem columinis, ad Aulam ornamenti, ad Regnum fœlicitatis pars

magna: Quod non modò in ATAVO, AVO, *ac* PATRE TUO *summis dignitatibus, Classis Pedemontanæ Præfecturis, Supremis Regii ſtabuli, atque Palatii Magisteriis, supremoque Torque decoratis toto coram orbe enituit, sed in Te Maximè,* ILLUSTRISSIME ATQUE AMPLISSIME DOMINE, *in quo omnigenæ eruditioni mirabiliter copulatur Rerum Militarium peritia singularis, ac magnanimitas, ut in armis tum Cæſareis, tum Sabaudis bello Hungarico, & Pedemontano, ibi catholicæ Fidei Voluntarius Miles, hîc Prætoriæ cohortis Subcenturio, ubique Heroicus Cæſaris, atque Victorii Magni triumphos promoveris, Tuáque ex parte feceris; cujus Natalium Granditas, alloquii Ornatus, actionis Magnificentia, atque in publicis, Aulicis, Regiisque negotiis Peritia Maximè claruit in illis tum ad Chriſtianiſsimum Regem, & Burgundiæ Ducem, tum ad Philippum in Hispanias amplissimis utriusque nuptialis fœlicitatis Legationibus, magno triplicis Aulæ, Gallicæ, Hispanæ, Sabaudæ consensu, gratulatione, plauſu. Hinc accessit Nobiliſſima dignitas Gubernatoris, ac Supremi Prætoris Ducatûs Auguſtani, & Caſtrorum Præfecti. Hinc majora parat Princeps, plura parat Fortuna; Ille ut Dignitatibus parem, Hæc ut Dominiis ampliorem faciat Majoribus Tuis, ut meritis parem agnoſcit, & quóque Majorem.*

Pætereo

Pæterco (quos præterire mea non poteſt ergæ Ipsos reverentia) Illuſtrissimos ac Reverendissimos Abbatiarum Præſules PATRUUM *ac* FRATREM *mentis sublimitate, animi magnitudine, morum nobilitate gravissimos, & ornatiſſimos Viros, qui Doctrinæ præſtantiam, virtutis ſplendorē, Religionis dignitatem, Auctoritate, exemplo, ſpecie ipsâ suſtinent, confirmant, extollunt. Prætereo ex Fratribus Tuis Ampliſſimis illum militaris ſcientiæ, operæ, dignitatis Peritiâ, prudentiâ, ſtrenuitate Heroem, opere fortiſſimum Militem, Dignitate meritissimum Equitum Catapultariûm Magiſtrum, & Supremum turmarum Ductorem. Nec non* CAROLUM FRANCISCUM *Hieroſolymitanum Equitem generoſissimum, Dertonæ Commendatarium, qui in bello Peloponneſiaco pro Religione, in Pedemontano pro Subalpino Rege fidissimus, prudentissimus, ac ſtrenuissimus miles ac Ductor fuit. Nec patitur juſta Te ad loquentis Epiſtolæ brevitas ut debitâ prosequar laude Primogenitum egregiæ, præclaręque indolis Filium, qui Gloriæ, & grandioribus Aulæ Dignitatibus adoleſcens, magnis jam virtutibus orditur Virum, ſcilicet Patrem.*

Thomā, Alexandrū

Paulū Dominicum Hyacinthum.

Ut Patrias Laudes Sentiat esse suas.

Martial. lib 6 Epigr. 38.

Atque Secundo-genitum.

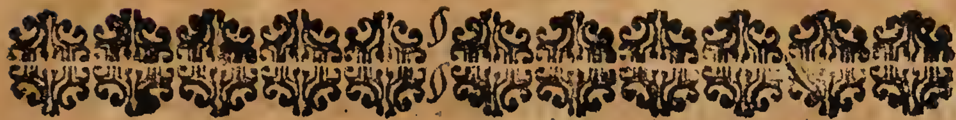
Mens Cui sublimis supra genus eminet ipsum.
Grandius ingenio nec sibi nomen ineſt.

Ovidius eleg 3. de Ponto.

Præclara

Præclara Majorum gesta se ipsis æterna, imitatione perennaturi, Rerum, bonorumque Studiorum omnium Scientiâ, virtutum omnium, maximèque equestrium cultu.

Audax profectò, qui velit immensum Familiæ Tuæ decus ingenti etiam Volumine complecti; ineptus, qui brevibus scriptis attingere: Mihi is unicè animus fuit ostendere quot fuerint Majoribus meis, quot mihi adsint Patroni, quantus ex his Tu maximus mihi rebusque meis Mœcenas occurras, quem majori ex susceptis Beneficiis fiduciâ exorare possim, atque sperare ut tenue hoc non voluntatis obsequium modò, sed debitum, humanitate suscipias, Splendore ornes, summę authoritatis Clientelâ tuearis, permittens libellum illo nomine illustrari, quo Amplissimæ totâ Italiâ Familiæ Illustres spectantur. Inter quas semper emineat Tua, in qua Tu Vigeas diu.

PRÆFATIO

ES, quam aggredior, ut non temere omnino ſuſcepta videatur, ut tota pateat; velut candidè ſcribenti par eſt, legenti non inutile penitus, ſaltem non adeò grave: præfari primùm juvabit occaſionem, quæ fuerit tentandæ, modum, quis inventæ ac inveniendæ Rei, quam hôc aditu facto intimiùs penetrabo, fuſiùs exponam, oculiſque ſubiiciam.

Inter privatam Anatomen, cui quòd adeſſem non utilitatis minus quàm honoris capiebam, forte contigerat, ut de propudioſo Gonorrheæ morbo, ejuſque ſedê potiſſimùm incideret ſermo. Inter multiplices, quæ in medium afferebantur, ſententias, altera erat quæ Gonorrheæ ſedem Proſtatas aſſignat, altera quæ ipſam Penis ſubſtantiam; hæcque *Sydenhamii*, [a] quam fuſiùs exponit *Mu-* Operis Occaſio.

[a] *Epiſt. ad Henr. Pamã De Luis Ven. hiſt. & cur.*

b De Lue ven. lib. 3. c. 7. de Gonorrh.

sitanus, [b] diverso tamen theoremate. Prima communi opinione recepta mihi magis arridebat; pro secunda tamen, quum *Sydenhamii* magna esset apud me & gravis auctoritas, propter eximiam Viri in Re Medica prudentiam, & scribendi candorem cum gravitate conjunctum, pro Egregii, inquam, Viri sententia tenaciùs aliquandiu contendebam, ut eandem sua probabilitate donarem, & ad veri similitudinem aptè se habere demonstrarem: eo maxime quòd facilius videretur venerea miasmata, per occurrentes facilè poros, Penis substantiam subire, quàm totam Urethræ longitudinem tranare, & in imos profundè aditus agi, ut Prostatis labem inferrent. Donec dubitare cœpi de sententia plurimas ob rationes, tum quas sapiens illud colloquium, tum quas meæ-met meditationes obtulerant: atque ob illam præ cæteris, quòd minimè assequerer quibus viis a Penis substautia, ulcerosâ diathesi, affecta saniosum istud, ut putant, in Urethram exstillaret. Cœpi etiam desistere a sententia, quæ mihi eò videbatur obscu-

obſcurior, quò examinabatur attentiùs: Immo jam planè deſtiteram, niſi altiùs adeò inſediſſet menti *Sydenhamius*, ut minimè quieſcere animo poſſem, ni, vel repudiandæ vel confirmandæ ſententię, Encheireſim adhibuiſſem, qua in ſuſpectis Venere hominum cadaveribus, an ſanioſi quidpiam in Urethram erumperet, in minùs ſuſpectis, an puſilluli forte meatuli, ſeu poruli ſaltem ſe ſe proderent ad *Sydenhamii* conjecturam deſiderati, attentè perquirerem, & quod in Re Phyſico-Medica momentoſum eſt, certos in alterutra parte Senſus efficerem.

Eam ob rem, quum Amicorum quorumdam ſuaſu, & Studioſorum rogatu, elapſô nuper annô Anatomicis vacarem, poſtquam Partes Genitales more Graaffiano expoſueram, ac adnotaveram in dato cadavere Spermaticam ſiniſtram Arteriam a ſiniſtra Arteria Emulgente duplici ramo derivatam, laudatîs inventîs Graaffianîs, placuit Urethram ſeponere, & in Muſæum deferendam jubere. M.DCC.I.

Ergo diffiſſam a parte ſuperiori longitudinaliter Urethram, & undequaque inſpectam, ſubductoque compreſſam digito gemmare ab oſtiolis plurimis liquorem ſub-viſcidum,& ex albo leviter ſub-luteolum miror. Hinc avidiſſimos intendens oculos repetita compreſſione ad ulteriorem ſucci emunctionem Urethram ſollicito, varièque pertracto; donec paſſim turgentes, paſſim emuncti ſe ſe apertiſſimè faſſi ſunt canaliculi, clariſſimèque conſtitit, non morboſum id aut fortuitum quidquam, ſed maximè conſtans eſſe Naturæ artificium, ut aliæ confirmarunt Urethræ, quarum ſatis ingentem nobis copiam faciebat *Scantius*, Primarius nunc Legionis Pedemontanæ Chirurgus, cui primò iſta communicabam: Atque in expoſitas frequenter Urethras repetito contuitu, ſemper indaginis tœdium fonticulorum copiâ, quaſi fœnoris quadam exactione penſabam. Hinc toto oculo ſequaci Urethram obſervans, ſupra Urethræ medium guttas duas reliquis ſupranotatis majores, duobus hæſitantes forami-

Detectio.

raminulis curiosè notabam. Tum dete-ᴄti oſtiis indicantibus Fluentuli, iiſque adacta tenuviori ſetula permeatîs, totidem Fontes, ſeu Glandulæ duæ; præterẹaque præſides veluti iſtorum fontium Najades Pſeudo-Sphincteris muſculi fibræ, quarum imperio lubituque fluxurus juxta diverſas neceſſitates, diverſa quantitate, variôque modô liquor miniſtraretur. Et demum iſta verſantibus nova occurrebant Proſtatarum oſtiola, unà cum reculis aliquot obſervatu facilimis, ultroque obviis.

Hæc ſanè ut exigua, ut levidenſia proſequi, & Publico exponere nimis vanum ineptumque dubitaſſem, niſi Philoſopho Medico nimis indignum videretur, Deo auctore inditam homini minimam licèt particulam, ut inane quidpiam & nullius momenti deſpicere, aut ſaltem negligenter ſpectare, quam potiùs ut ſuo plenam artificio ac utilitate machinulam, ut ſuis quoque morbis obnoxiam, omni excolere ſtudio Mirabilis machinæ obſervatorem, & reſtauratorem Medicum decet. Hôc ſi oculo

iſta

iſta conſpicias nihil in iis abjectum, & vile, nihil obſcœnum videbitur, quo vel candidior lædi poſſit modeſtia, aut nequiſſima utcumque proritari impudentia.

Vides Humaniſſime Lector, quid occaſionis huic invento fuerit, quid cauſæ, cur ejuſdem, ſi non pretium, ſaltem rationem aliquam a me habendam putaverim; illoque Publicum fraudare minùs æquum judicaverim, hoc potiſſimùm ſæculo, ut ſapientiſſimo, ſic Rerum Anatomicarum ſtudioſiſſimo. Leviſſimis & tenuibus etiam rebus pondus & pretium aliquod novitas ipſa, immo dignum humanæ mentis, humaniſque rebus aptiſſimum curioſitatis ingenium conciliat; In rebus potiſſimùm Anatomicis, quarum nulla eſt tam nauci tam nihili, quæ (cum præſidem humanæ ſalutis ſcientiam ſemper illuſtret amplificetque) non ſit cum aliquo hominum fructu, ac utilitate conjuncta.

Certè non inutile penitus hoc tenue quantumvis inventum fore confido aliquot iſtarum partium morbis, Gonor-

rhæis

rhæis puta, earumque ſimptomatibus meliùs exponendis, forte etiam tutiùs curandis; quod mihi per litteras candore, ac eruditione refertas (quibus me & honore, & voluptate cumulavit) plenis authoritate verbis confirmat Vir celebri nomine meritò ſpectatiſſimus *Georgius Baglivus*: *Glandulæ Conglomeratæ, & Diſgregatæ a Te detectæ circa Uretbram virilem, viam ſatis amplam aperiunt, abſtruſas inveſtigandi cauſas quamplurium Veſicæ, ac Penis Catbarrorum, qui uſque adhuc in recondito latent*. Quem-ad-modum èt ille qui in Magna-Græcia Academiæ Incurioſorum, Pythagoricis quondam ſcholis æmulæ, nomen primus, dignitatem præcipuus, immortalitatem præ cæteris unus dedit, *Hyacinthus Gimma* Dignus certè viciſſim totidem laude ſapientum, quot Ipſe Reipublicæ litterariæ Proceres, Academiæ Socios, inter quos eminet, magnifica laudatione proſequitur, in nobili opere, [a] ubi

Il nome altrui ad immortal memoria
Con ſua penna ſublime erge alle ſtelle.

atque diſertiſſimo me Elogio magnificentiùs excipiens.

[a] *Elogj Academic.*

Co-

Imit. *De Lemene.*

Così gentil fa al glorioso stile
Soggetto vile, onde virtù si scopra,
Le mie rozze sembianze, e il nome umile
Perchè quallora alti prodigj adopra,
Elegge al suo lavor materia vile
Fabro, che vuol che sol s'ammiri l'opra.

Cujus maximum sapientiæ, & quæ summæ sapientiæ est, animi, erga sapientiæ cupidos, facilitatis beneficium, quòd studia mea, summa laude, videlicet suâ, & liberali munere gloriosiùs, & suavi stimulô potentiùs promovere peramanter voluit, gratus agnosco. Vir inquam Amicissimus & Eruditissimus sic: *aprendo largo campo a' Filosofi di poter non solo rinvenire molte cose forse sin' ora ignote intorno all' emissione del seme, e dell' urina, che per l'uretra si fanno: ma anche su le cagioni de' mali, che alla giornata sogliono in essa avvenire.* Gemmeum quoque calculum suum conferentibus Viris Sapientiâ, Dignitate, Nomine Amplissimis, Luca *Tozzi* Innocentii XII. Pont. Max. olim Archiatro, *Luca Antonio Portio* Medico Cæsareo, *Agnello De Neapoli*, Illustrissimæ Academiæ Sociis non dicam

cam ſpectatiſſimîs, ſed Patribûs optimè meritîs. Id etiam per litteras, quibûs mihi gratificari placuit, humaniſſimas confirmarunt, Medicis ſcientiis & politioribus litteris ornatiſſimus *Nicolaus Lanzani*; & propter ſingularem animi candorem ac eruditionem amiciſſimus P. *Matthæus a Cadralio* Ordinis Capucinorum, Medicus Taurinenſis, Academici laudatiſſimi; nec non Phlebotomiæ Vindex Feliciſſimus, & de Re Medica optimè meritus *Matthæus Georgi*, in ſcientiis non minùs, quàm in Albinganenſi Civitate Patricius; & demum Vir eximiîs laboribûs promeritâ nominis famâ nulli Clariſſimorum hujus Ævi Medicorum ſecundus *Jac. Mangetus* velut Coronide exornavit.

Tanto Sapientum favori ut, imparibûs licèt, datîs tamen, additîſque ipſorum auctoritate viribûs quoquo modo reſpondeam, præſentium Glandularum ſtatum præter-naturalem indagare ſaltem adnitar ſtatim ac, quam inſtituo tractatiunculam ſtatûs earundem merè naturalis obſervatione contentam explevero.

 Quod

Quòd ſi meam hanc tractationem ùt multipliciter vitioſam inſimulas, facis quidem pro ratione, cui me candidè aſſentientem habes, non tamen pro humanitate Tua, qua Te ignoſcentem velim, *Lector Benevole*, quæ præcipua mihi alioquin fuit timidum hunc libellum in publicum producendi ſpes & fiducia, quem ut Tibi minùs moleſtum facerem, minorem feci: *ſuccinti quæ ſint bona libelli* ipſo edoctus *Martiali*. Nec magnum aliquid ut a me expectes, mea tenuitas, juvenilis ætas, & perverſa rerum mearum conditio permittunt. Ultimò, ſi mihi Zoilum liceret ſuſpicari, monerem:

Aptatur *Martialis Epig.* 1. *ad lib.* 2.

Ne perdas operam: qui ſe mirantur, in illos
Virus habe: nos hæc novimus eſſe nihil.

Martial. in Xen. Epig. 2.

CA-

CAPUT I.

De Glandulis Disgregatis in Genere.

QUemadmodum aeri terræque, leni humectatione ac refrigeriô temperandis ac refocillandis, in suavem rores aspergine, ac tenuem in guttulas minutissimas pluviam distillavit Natura, fertiliorem jucundioremque longè, quàm ubi gravius æther ingentibûs nimbîs vasta colluvione terras inundat. Velut peritus hortorum cultor viridarium aptè rigaturus, non in unum largumque sinum agglomeratas in hortum aquas derivat, ne unus, vel officiat totî exundans, vel parti defficiat exiguus; sed in plures discretam canales undam deducit, & multifidas riguo meatu venas distribuit, & quot areolas, tessellas, ac pulvinos, quot demum strias, ac liras, tot aquæ-ductuum propagines ac diverticula prope infinita instruit, areolis rivulos, sulcosque liris inter-ponendo: Atqui studiosior culturæ suæ, ubi vel soli, vel cœli

Glandularum disgregatarũ.

A simili.

li vitiô, fluentulum aut imbres denegentur, utriusque deffectum curiosiùs supplet hydriîs multiplici foramine imbriferîs.

P. Alex. Don. lib. 2. cap. 5.

Unde pluit tenuis rivis rorantibus humor.

Qualem, inquam, se se in Universo, plausibili magis apparatu, qualem in hortis cultor, laudabili industria, talem, nec minori utilitate vel sapientiâ se se gessit Natura in rebus animalibus, ubi mirabilis opificii plena sunt omnia. Nimirum ubi cavitates aut canales, aut quæ cavitate vel canalî continentur, aut fluunt, humectandi ad mollitiem, & cum mollitie, contenta ad dissolutionem, & fluxum, continentia ad flexibilitatem, lubricandi ad facilitatem diffluxus, obliniendi ad temperiem, ac munimentum acrimoniæ, ac impetûs, incumbit necessitas, vel suadet istorum, & qui ab hisce pendent, usuum oportunitas, utilitasque, nihil frequentius molita est Natura, quàm quo nihil sapientius poterat excogitari.

Usus

Descriptio.

Nempe ad cavos parietes fonticulos excitat plures, scrobiculos exculpit, rivulos

vulos molitur, plurimos adeò, ut locus bellè irriguus ubertate fontium occurrat; ad brevia invicem intervalla ita digestos, ac si ad exiguas quasque areolas sui aptarentur trepidanti venâ siphunculi; tenuiter adeò suaviterque lymphulas evolventes suas, ut humentia velut quandoque cryptarum tophina mollibus guttulis, flere cavitatum animalium parietes facilè putes; molliter adeò minutas rorant guttulas, & in cavitatem, velut in cratera reciproci miscent blandè cadentes liquores suos. Hîs mediîs sapientissima rerum Natura ex ipsa glandularum & canaliculorum multiplicitate præclarè sibi compendium efficit, operationibus suis facilitatem, promptitudinem, & perfectionem.

Cogita enim humectandam & obliniendam esse superficiem aliquantæ latitudinis per quod-velis liquidum. Certum est toti illi quaquaversum latitudini induci debere saltem humidam superficiem velut humoris laminulam. Jam id præstare tentato per liquidum, non multiplici scaturigine minutim, sed ex Ratio.

uni-

unico fonte uberiùs promanans: Putas ne eâdem facilitate ac celeritate perducendum per latitudinem humectandæ superficiei liquidum uno fonte unoque ex loco erumpens, ac in plures guttulas ex multiplici scaturigine depluens? nequaquam, si sapis; sed uno profluens rivo, vel totum implere cavum debere, si concavam, vel saltem abundantiùs profluere, si convexam planamve superficiem allambere debeat; utrinque frustraneum, aut super-abundans multisque modis incommodum in cavitatibus, quæ liquoris copiam, vel exteriùs apertæ concipere non possunt, nec debent, vel nimiùm sensiles non patiuntur, vel locum liquidis aliis aut solidis permissuræ, nequeant admittere, aut sine laxitatis aut nimiæ adjacentium compressionis periculo diutiùs detinere.

ex absurditate oppositi.

Aliter uno deductum stillicidio; vel perpendiculariter in cavum excidens, vel modicô obliquè vagèque proserpens rivulô, exiguum sanè spatii alluendi pertingeret, pluraque saltem relinqueret velut in mari brevia, arentia penitus

& ex-

& exſucca, tantum abeſt ut per univerſam perducatur ſuperficiem, eamque exactiùs inveſtiat, quod erat genuino operantis naturæ modo maximè conſentaneum.

Quin etiam ſi abundantius foret glandulare liquidum nec id præſtaret uſuum quibus deſtinatur, in Cavis, quæ liquorem aliquem ſtimulandi aptum continentia mucoſô interiùs oblinimentô muniri debuerant: namque glandulæ rivulus liquori cavitate contento perfuſus, eumdem quodam-modo quidem mulceret, ſed cavum parietem non obduceret: quare nec ſatìs tutum probèque munitum erit a ſtimulo continens cavum, nec illæſum, & a permixtione ſincerum, contentum liquidum, ut fieri maximè oportuiſſet.

At plures etiam fontes eoſque diſperſos, ſed tractibûs longioribûs diſſitos comminiſcere: ſpatii reſiſtentiâ fiet, non modò ut diſtantes difficiliùs, ſed inæquali reſiſtentiâ, etiam ut inæqualiter & imperperfectiùs omnes ſuperficiei partes obliniantur; ſiquidem vagè fluens liquidum

ad has partes excidiſſet, ad has hæreret, ab illis ſubſtitiſſet, prout reſiſtentiæ, hæque inæqualiter occurrentes permitterent, aut cohiberent: Unde non univerſa ſuperficies, ſed aliquæ ſolùm ipſius partes humectarentur: Igitur multò difficiliùs ac inæqualiùs ageretur hujuſmodi liquidum per ſpatia longis tractibus emetienda, ſeu majori labore veniret in humectationem & oblinimentum datæ ſuperficiei.

Quare facilitatis ſemper & perfectionis numen Natura, & exactæ, & expeditæ cavitatum humectationis ac delinitionis ſtudioſa, liquidum mulcens perductura per univerſam ſuperficiem canalis aut cavitatis, hôc utetur artificio: quod eſt, totum ſpatium humectandi corporis dividere in ſpatia plura & minora, & Glandulas in maſſulas plures & minores, ut quocumque velis loco obvius & paratus humor occurrat, & per exiguum utraſque glandulas inter-jacens ſpatium facilè agat ſe ſe; atque hunc in modum habeatur expedita, & perfecta humectatio, & oblinimentum illius

Neceſſitas.

dati

dati corporis & superficiei: quum per hanc disgregationem, seu disjunctionem fiat, ut liquidum intra breve temporis spatium agi possit supra omnes humectandi corporis partes minimas, quod intra spatium temporis multò, ac multò longius succedere non potuisset, non diviso corpore in plura spatia, & glandulis in plures massulas. Sed èt est perfectior humectandi obliniendique modus, redactâ humectandâ superficie velut in areolas, & inter brevia spatia meatu frequenti constituto, perductôque affatim liquidô: Ita enim fit, ut divisa illa superficie in plura spatiola, & ad unumquodque spatiolum constituto latice, fit, inquam, ut nulla pars datæ superficiei effugere liquidum possit, & non humectari. Quo-ad Cava.

Quòd si in illo canali, aut cavitate contentum emolliri, dissolvi, aut quoquo modo debeat modificari, fiet quidem ut per glandulas hujusmodi requisitum liquidum in cavitatem depluat, ac deponatur eo modo, quo per unum ductum fieri potuisset; sed insuper erit Quo-ad Contenta.

peculiaris & aptior circa contenta liquidi agendi modus: persimilis admodum operationi, quæ Chymicis ſtratificatio nuncupatur. Nimirum velut illi ut corpus aliquod difficiliùs solubile faciliùs solvant, solvendum corpus in laminas plures,& quò poſſunt tenuviores secant, quas ita alias aliis super-ſtruunt, ut duo quotque solvendi corporis plana alterum fermenti planum inter-mediet,sicque ex solventis solvendique corporis ſtratis, alterna serie diſpoſitis, aptiſſima operationi chymicæ ſtrues contignetur; ut fermentum solvendo corpori copioſiùs permixtum, minimas lamellarum altitudines utrinque, & facilè ſubeat, dissolvat, immutetque. Ita in animalibus glandulæ per longitudinem canalis digeruntur, ac veluti ſtratificantur: nempe inter duas quasque moles contenti corporis conſtituitur glandula, & singulæ moli contenti corporis suus accomodatur siphunculus, ut, non totî maſſæ confuſè,& rudi quodam modo, sed partibus singillatim exactiùs inmiſceri, & suas agere operationes glandulare liquidum poſſet. Quo-

Quoniam rursus partes quam-plurimæ liquidi copiam satis ingentem sibi, & operationibus suis exigunt, quæ si ab unica peti glandula debuisset, grandior illa, & quibus hæreret, aut adjaceret partibus, gravis & molesta nimiùm foret: velut si glandulæ Ventriculum aut intestina irrigantes in unum congestæ, glandulam constituissent Ventriculo, aut partibus vicinis affixam, grandior profectò quæ exurgeret moles, eidem partibusque vicinis negotium facesseret; quod in amplitudinem cavitatis, & canalis longitudinem distributîs, planè est nullum. Utilitas Ex copia.

Cum etiam cavitates assiduo madere liquore sit necessarium, ita comparatæ ad cavitatem esse, glandulæ debuere ut quolibet momento adesset præsto, & facilis flueret liquor; ubi potissimùm nerveæ incurrens membranæ stimulus, suî obtundendi, membranæque leniendæ necessitatem fecerit; per Conglomeratas autem, utpote magis a tunica stimulata distantes, non statim adeò præsto esse liquidum potest, ut a Disgregatis, quæ et facilitate liquidi emungendi.

vel in ipsa-met nervea tunica sunt insculptæ, aut saltem eidem immediatè subjectæ, ut datâ vèl minimâ nerveæ tunicæ vibratione, tensione, aut corrugatione, ipsæ agitentur comprimanturve glandulæ, vel saltem exigui concutiantur excretorii canaliculi, unde facilè deciduus proritetur humor ac sollicitetur, leviter provocatus e fiſtulis manet, nec guttîs impluat modò, ſed repentinîs quandoque torrentibûs influescat.

Exprimendi.

Rursum quum pleraque, sin omnia minùs, Cava adjacentes habeant Potentias seu advolutos villos contractiles, ut motus illa suos exerceant; compendiaria semper Natura voluit eâdem contractilitate (quæ alioquin erat neceſſaria) uti ad compreſſionem Glandularum. Dum Ventriculi, ex. gr., ex *Malpighio* [f], & Inteſtinorum, ex *Bohnio* [g], nervea interiorque tunica a Carnea in rugas insignes contracta aſſiduè detinetur, aſſidua compreſſione a subjectis unà Glandulis liquor promulgetur, creſcenteque identidem contractionis unà & liquoris neceſſitate, uno eodemque momento, utrique fit satis. At-

f *De Struct. Gland. ad Soc. Reg. Angl. Epiſt.*
g *Circ. Anat.-phyſ. Progymn.* XXIX.

Atq; Hujusce generis glandulis quàm minima sufficit potentia? utpote quarum planum totum plano fibroso, singulæ singulis fibris adjacent, aut ambiuntur, amplexanturve, quæ ex molli, cedente, facilimèque compressili loculo constant, quibus quàm parva per brevissimam Excretorii longitudinem resistentia? quum Glomeratæ & extra cavitatem sitæ proprias, & sibi invicem profundiùs inmixtæ, & Excretorio longiori præditæ, majores sibi potentias adsciviſſent. Nec addo quid compendii sit ex eo, quod Disgregatæ peculiaria sibi vasa sanguinea & spirituosa non exigant, sed ea sibi accomodent quæ sunt nactæ partium adjacentium occasione.

Etenim verò nulla frequentior esse Glandularum structura, & dispositio potest, quàm quæ non modò, quo-ad operandum usibus aptior suis, non modò in exterioribus adjumentis, sed in suo-met machinamento simplicior. At quæ simplicior esse glandularum structura vel dispositio, quàm Disgregatarum Ex simplicitate.

rum poteſt? quibus ſtructuram ſimpliciſſimã decrevit, Omnium decretô summus Naturæ Dictator *Malpighius*, h atque illud facilè evincit, quod aliæ secretrices glandulæ in iſtas reſolvantur, ita-ut quod in Conglomeratis non niſi longo labore attingimus intimam diſſolventes texturam, ut folliculos glanduloſos, quibûs Conglomerata compingitur, retegamus, in his ſtatim occurrat, facilis res, nullius arduæ obscuræque compoſitionis, ut nullum majus ſtructuræ compendium poſſit inveniri.

h *De Structura Glandul. &c.*

Diſgregatarũ enumeratione Epilogus

Patet itaque Glandularum Diſgregatarum neceſſitas, ac utilitatum summa, ut pateat ratio cur Natura has ſtructuras in animalibus frequentiùs adhibuerit; frequẽtiùs inquam in Cute universâ Miliares *Stenonis*; in Naribus, ut pridem attigerat *Schneiderus* i, & nuper diligentiſſimè descripsit Clar.mus *Vieuſſens* K; in Aurium Aquæ-ductu & Meatu auditorio, quas elegantiſſimè delineavit Præcl.mus *DuVerney* l; in Palato, Faucibus, baſi Linguæ, Epiglottide a Nic. *Stenone* m; ad Trachæam n, & OEſophagum o à *Vvilliſio*

i *De osse Cribrif. & sensu ac org. odor.*
K *De cereb. Cap. xvi.*
l *De Aud. org.*
m *Observat. Anat. de glãd. oris &c*

sio;ad Ventriculum a *Vvepfero* [p];ad Intestina a *Peyero* [q], detectas; ad Uterum [r], Pericardium, Pleuram, Peritonæum ex observatione *Malpighii* [s]; ad interiorem tunicam Vesicæ biliariæ ex *Malpighio* [s], & Urinariæ ex Dan. *Tauvry* [t], nec non & Uretheris; in Arteriarum, Venarumque ex *Vvillisio* [u], fortè etiam Lymphæ-ductuum tunicis ex observationibus oculatissimi *NucK* [v], millenisque aliis in partibus animalium, ut passim observant Anatomici.

Frequentissimo huic Glandularum populo propriam assignari Coloniam debere censerem, eamque amplissimam ab iis non uno seclusam discrimine, quibus tota glandularum universitas latioribus velut provinciis, alterâ in Conglobatas, alterâ in Conglomeratas dispescitur extentis magis finibus ambituque, a *Sylvio* primùm, indè communi Anatomicorum consensu censita. Eòque humaniùs id mihi permissum iri confido, quod hanc quam instituo specialẽ glandularum divisionem, eo fine acceptam & cohonestatam velim, ut confusa alioquin moles glan-

n *De respir. org. & usu Dissert.*
o *Prim. viar. descrip.*
p *Miscellan. curios. Germ. observ. 251. An. 2. & Cicut. aqua. Hist.*
q *Exerc. de Gland. Intestin.*
r *Dissert. De utero & Vivip. ov.*&
s *De Struct. Gland. conglob. Ad Soc. Reg. Angl. Epist.*
t *Des usage. de la struct. de l'homme Chap. x.*
u *De respir. org.*
v *Adenograph. curios.*

Disgregatarũ à cæteris seclusa Provincia.

glandularum universa in partes tribuatur, quarum unaquâque decenter contractâ, rite secretâ, prudenter digestâ, singulîs suo donatîs loco, suo dispositîs ordine, Glandulare agmen eâ, qua nulla aptior ad claritatem conciliandam methodus, divisione videlicet ac distributione illustretur. Neque enim exaratæ modò glandulæ a Conglobatis & Conglomeratis minùs, quàm illæ inter se invicem disconveniunt, ut quemadmodum vulgò duplici, sic etiam triplici in glandulis diversarum proprietatum conventu, interventuque scissa glandularum societas, tribûs æquè ac duabûs donari provinciîs commodè possit.

Corp. Hum. Anat. Tr. 1. c. VII.

Ecquis enim est qui glandulas istas velit e genere Conglobatarum ut Phil. *Verbeyen* Subcutaneas? quum tanta sit istis in exteriori forma, interiori structura, liquore, canali, officioque discrepantia. Aut quis inter Conglomeratas recenseat? quarum-met nomen plurium glandularum in unam, plurium Excretoriorum in unum coeuntium collectionem importat, ut istis quæ singulares

om-

omninò sunt, aptari minimè possit. Quamobrem cui magis quàm *Malpighio* assentiar est nemo, Qui licèt eâ quâ erat puriori, sincerâque intelligentiæ venâ Naturæ simplicitatem, cui erat apprimè factus, presso sequutus gradu, inter glandulas omnes analogiam instituerit, tres tamen glandularum species agnoscit, & præter Conglobatas, ac Conglomeratas, tertias facit Miliares, quibus *Palatum*, *OEsophagus*, *Intestina*, *& consimiles partes copiosè ditantur.*

De Gland. Struct. ad Soc. Reg. Angl.

Ex Oper. posth.

Hæ Disgregatæ seu Miliares glandulæ, aut earum saltem pleræque ex illarum sunt genere, quæ Vesiculares communiter apellantur ab Anatomicis. *Ex Vvepfero* quippe & *Peyero* constat ventriculi & intestinorum glandulas, ex *Malpighio* Miliares omnes glanduloso folliculo seu cameratâ in vesiculam peculiari membrana, aptâ cribrationi peculiaris fluidi simplicissimè integrari.

Disgregatarum plerarumque structura.

Hinc *Alexander Pascoli* qui Hetrusco sermone

qui Latii jam sæcula prisci,

Th. Cevæ Jes. Puer Poem. l. VI.

Et Grajas veneres fandi dulcedine vincit, mirîs eloquii modîs, quibûs ſcientiæ dulcescunt, lepôrem Charitesque omnes Rei Anatomicæ invexit, suavi perfundens venâ

Nectaris ætherii, longè super Attica mella.

Ut quæ Italiam, apud quam poſt barbara ſæcula ita primùm eſt inſtaurata, ut in eâdem primùm nata videatur, in patriam agnoſcit, patrio ſermone Italam se se (ut cæteræ ſcientiæ) oſtentaret Anatomes. *Alexander* inquam *Pascoli* (qui non ingratam hujuſce digreſſionis occaſionem fecit) ad rem noſtram aptiſſimè. *Ma degno di rimarco si è in coteſte ultime* (ideſt *veſcicolari*) *che il sangue, e gli spiriti animali, di mano in mano, che bagnano le pareti delle veſcicole componenti, vi depongono un certo licore particolare; il quale gemendo nelle loro minutiſſime cavità, ivi insensibilmente si accoglie, per poſcia trapelare in alcuni canaletti insensibili.*

Il Corp. Um. l. 1. part. I. Cap. XIII.

Namque peculiaris ſtructuræ membrana illa, qua Miliares excitantur in plerisque, sin omnibus, Animalium partibus

tibus in planum extensa non fuit, ita ut Inteſtinorum ex. gr. aut Urethræ interior paries vel totus, vel debitîs intervallîs, ipsa eſſet glandulæ ſubſtantia, ipsaque eorum cavitas, communis excretorii canalis loco eſſet, ut intendere videntur quoad Inteſtina *Gliſſonius*, quoad Urethram *DiemerbroecKius*, utque fieri facilè potuiſſet, & fortè etiam in partibus aliquibus factum, puta in Pleura, Peritonæo & consimilibus. Neque id quidem incongruum, si foret: ubi tenuiſſimus, exiguusque liquor, seu velut mador perspirationis inſtar continuò ſufficitur, atque ubi membranam illam nihil incursat, aut super-excurrit naturaliter, quo deteri, obſtrui, vel quo-modo-libet lædi glandularis textura faciliùs poſſit; quod tamen quum in locis animalium plerisque graviùs timendum foret, nec-non aliqua continuò, majorque identidem liquidi copia exigeretur, nec superficialiter tantùm excavatæ, nec granuli in modum ſolidæ atque compactæ, vel nullo vel exiguo præditæ conce-

Structuræ ratio.

ptaculo apponi glandulæ debuere, ex quibus (nihil vel sanè parum liquidi concipientibus) ſtatim a secretorio in locum depoſitionis suæ, in Urethram puta, vel Inteſtina, continuò vel nimis exiguum vel extemporaneum deplueret liquidum; sed in marsupiolum velut efformatæ, quæ plusculum liquidi concipiant, ac velut in gurguſtiolo servent tantisper, debitîs temporibûs, aptâque ad exigentias quantitate erogandum. Quin etiam per factas in cavernula morulas inspiſſari aliquantulùm cogique liquor poterit, & gluten aſſumere, quo partibus lubricandis hæreat magis, easque meliùs obducat, quod in glandulis vesiculoſis paſſim observamus.

Diſgregatarum universim varietas.

Eſt ut haſce Glandulas alibi majores, alibi minores, alibi magis ſtrigoſas, alibi corpulentiores observes, quæ patent ex superioribus; alibi etiam magis, alibi minùs diſſitas, alias in racemum collectas, aut confertiùs saltem ſtipatas, ubi nimirum ad singulas canalis aut cavitatis sectiones minùs, magis

ad

ad aliquem tractum eſt liquidi & quidem majoris neceſſitas, ut in tenuibus Inteſtinis, orificio Vesicæ urinariæ & consimilibus.

Reticularis vaſorũ ſtructura ad Glandulas.

Quemadmodum ad Glandulas Conglomeratas, ita etiam ad Diſgregatas, non plura modò, ac multiplicia vaſa, quantum vitalitati, nutritioni, ac secretioni eſt neceſſarium, diſtribuuntur; sed eô insuper artificiô propagantur, ut ſtatim-ac extimam tum Diſgregatarum, tum arctè Conglomeratarum superficiem attingunt, in multiplices primùm ramulos dividantur, indeque admirabili quodam modo implicita, & sibi millies occurrentia, velut reticulatum opus conſtituant, innumeras maculas & mille continens retia, quò debitîs ad munii exigentiam circulationis motibûs fluat, æquîs partitum portionibûs in singulas glandulas diſtribuatur sanguineum liquidum, nec-non *conservetur & promoveatur solutio generalis liquidorum, & separatio liquidi a liquido in Glandulis abſque Fermento*, maximè verò ut liquoris secretionem, & deri-

Laur. Bellini Opusc. de Ferment. & Glãd. Prop. XXXVI.

vationem tum intrinsecâ, tum extrinsecâ compreſsione sollicitent.

Qua ratione præſertim ad Diſgregatas.

In Conglomeratis reticulares texturæ glanduloſum viscus altè subeunt excurruntque, rimulas omnes penetrando, intimèque subdiviſiones Viſceris omnes amplexando: Quum ad Diſgregatas reticulariter quidem implicentur, sed in planum extensæ & membranulis colligatæ veluti propriam sibi tunicam adſciscant, vasculoſamque provinciam, ita dixerim, efforment. Idem inquam eſt artificium in Diſgregatarum, ac in Conglomeratarum textibus vasculoſis, licèt diſpoſitio planè diversa, quâ glandularum suarum diſpoſitioni concinnatur: ut ubi sibi invicem super-aggeſtæ agglomerantur Glandulæ, multiplices quoque super-impoſiti invicem agglomerentur reticuli; ubi discontinuatæ in eodem plano locantur Glandulæ, in planum ipsi quoque extendantur vasculares reticuli; Quorum uſus & emolumenta quoad Glandulas tum Diſgregatas, tum Conglomeratas, in utroque utriusque gene-

ris

ris Urethræ Glandularum Capite inferiùs velut præsente exemplo, longè aptiorî locô, meliùsque ad captum exponere saltem incipiam.

Neque hìc adducam necessitatem Musculi supra Glandulam vigentis, quod præstabo inferiùs [a]; vel compendium planè Musculosi plano Glanduloso in Canalibus & Cavitatibus super-extensi, quod præstitum supra.

[a] Cap. IV.

Pag. 20.

CA-

CAPUT II.

De Glandulis Disgregatis Urethræ.

Disgregatarum ad Urethram necessitas.

QUæ in partibus supra, cursimque recensitis, ad Urethram quoque incubuit humectationis, lubricationis, & munimenti necessitas. Nimirum Urethræ interior tunica, utpote admodum tenuis, quum vasculîs sanguineîs non modò suîs irrigetur multîs, sed èt plurimîs tunicam Urethræ mediam contexentibûs ambiatur, ex quibus calore assiduè, atque in tentigine potissimùm affatim perspirante, siccitate rigere, scabrescere, corrugari, angustarique facilimè ad plura incommoda posset: Quorum alterum facilè eventurum puta, quòd quemadmodum vola mãnus exsiccata molestè extenditur, atque plicatur, & contrectationes molestè exercet, sic Urethræ interior tunica exsiccata molestè elongaretur atque contraheretur rigentibûs villîs, & præterfluum excernendorum incur-

incursum duriter exciperet; quare ùt vola manus non modò facilè movetur, sed èt voluptuosè agitatur, liquore a Glandulis miliaribus erumpente emollita, sic mollis liquore suo Urethra motibus exteriùs adjacentium facilè obtemperat, intrò-fluentium non modò sine molestia, sed etiam cum oblectamento agitari est apta.

Ad contractilitatem, & distractilitatem canalis.

Quoniam rursum quæ fluere per Urethram debent duplicis potissimùm generis liquida, urinosum, atque semineum, eorumque præcipuè alterum, ut celeriùs fluant necesse est: hinc non fluore solùm aliquo humectata ab asperitate caveri Urethra, sed etiam ad minuendas occursuum resistentias unguinoso humore debuit lævigari, ad excernendorum facilitatem, seminisque potissimùm, quod per lubricum Urethræ missile velociùs exiliat, fæcundationis, & voluptuosæ affectionis necessitas exigebat.

Ad facilitatem excernendorum.

Denique quoniam liquida per Urethram fluentia stimulo quòque suo ac impetu sunt prædita, præcipuè quæ

Ad munimentum ab acrimonia.

E fre-

frequentiùs canalem iſtum excurrit, urina; acriùs vexari, uri, excoriarique Urethra poſſet: niſi viſcidô tanquam vernice illita fuiſſet ac loricata.

Uliginoſum, iſtud quo Urethra humectatur, inungitur, atque munitur, omnes agnoverunt Anatomici; Ejusque duplicem ex aſſignatis neceſſitatem agnovit *Galenus*: *Nam si totum spatium, Fauces, & Gulam, si item universa Inteſtina Glandulæ irrigant, quid mirum eſſe debet, quòd collo etiam Vesicæ tale quoddam subsidium præparatum fuerit, ne exsiccatum ad motiones torpidum redderetur? Peni verò marium multò etiam magis fuiſſe a Natura hoc adjunctum remedium credendum eſt. Hìc enim in maribus magnitudine etiam conspicuæ Glandulæ sunt: quippe quum periculum eſſet, ne, quum prælongus his ac nudus Penis extet, exsiccatus vel diſtorqueretur, vel meatu occluſo conniveret.* Et infra: *Quamquam poteſt fortaſſe Natura, ut urinæ morsioni occurreret, talem humorem ad Colis meatum lævigandum præparaſſe.* Ac vaticinanti similis: *For-*

l. 2. de sem. Cap. 6.

taſſe

tasse etiam, si quis diligentiùs specularetur, tertiam aliquam causam inveniret. Immo plures ob hujusce humoris oleosi deffectum difficultatibus in utraque per Urethram excretione vexatos observat Jo: *Riolanus* a.

Quo autem fonte prodeat hoc liquidum nundum certò constat. Ab Astitibus glandosis petebat citatô locô *Galenus*, & cum *Galeno* Th. *Bartholinus* b, Petr. *Dionis* c. Eandem certè sententiam, sed aliquatenus, diversôque modô discrepantem partim sequuti, partim commenti sunt Andr. *Laurentius* d, *Jo: Riolanus* e, Anton. *Everardus*, Th. *Vvarthonus* f. A Vesiculis seminariis Nath. *Highmorus*, ut refert *DiemerbroecKius*, qui in eadem sententia malè *Galenum* citat, meliùs de *Riolano* dubitasset.

a *Enchyr. Anat. pathol. lib.* 2. *c.* 36.

b *Anat. l.* 1. *c.* 23.

c *Anat. demonstr. iv.*

d *Hist. Anat. de Car. musc. l. v. quæst. xi.* & *De Part. gener. dic. l. vii. c. vi.*

e *Cap. supra-cit.*

f *lib. De Gland. c.* 31

At verò Isbr. *De DiemerbroecK* ab ipsa-met Urethræ substantia derivat his verbis: *Et lubricitatem Urethræ non ab aliquo oleaginoso humore e dictis vesiculis effluente, sed aliunde oriri, scilicet ex nutrimenti Urethræ aliqua parte mu-*

Anat. l. 1. *cap. xxi.*

cida, qua interior illa via oblinitur, sicut etiam lubricitas Vesicæ urinariæ, Intestinis, aliisque variis partibus hac de caussa contingit.

Liquidum Utethram inungens non a Vesiculis Seminariis.

Non puto esse cur sententiam liquidum Urethram mulcens a Vesiculis seminariis deducentem longiùs impugnemus; quum satis omnibus constet in Animalium multis seminales vesiculas vel deesse naturâ, vel exsuccas adesse castratione: nihilo tamen minùs in his æquè ac in aliis Urethram humore deliniri; Ut semineo liquore maderet Urethra, continuum ejusdem in illam defluxum necessarium fore: quum tamen omnes pueritia, aliquos castimonia, multos temperantia, animalia omnia structuræ (ab apposita præcipuè Caruncula) seu velis Naturæ necessitas, vel diu, vel semper, vel aliquandiu a seminis effluxione coerceat; humorem quo Urethra lenitur ab illo vesicularum multùm diferre; prodigam nimis fore Naturam, quæ tam pretioso liquore, ad necessariam Venerem defuturo, nimis abuteretur

retur ad linimentum Urethræ, velut qui balsama pretiosissima ad inungendum profunderet, ut illi quondam elumbatæ magis mollitiei homines, & voluptuosorum proceres balsamis ex ultima Arabia deportatis caput totumque corpus inungebant, ut prodigialiter prodigi ad plenum luxuriæ parentarentur.

Quoad succum verò Prostatarum patet illas alto in recessu conditas, ab Urethræ extremo nimiùm dissitas fore, neque ab illis suppeditatum liquidum per totam æqualiter, & perfectè Urethram perduci, eamque obducere commodè posse, qualiter usuum mox enarratorum solemnis in Naturæ operationibus perfectio exigebat, ut liquet ex superiùs [a] adductis incommodis in canali aut cavitate per liquidum ex uno fonte, nec per totam canalis aut cavitatis internam superficiem multiplicato erumpens obliniendâ. Denìque ductuum Prostatarum orificia exiguis quibusdam carunculis obturari omnes consentiunt Anatomici, quibûs certè ne

Non a Prostatis.

a *Cap. I.*

ne continuus sit liquoris Proſtatarum effluxus satis cavetur, nec niſi ſuperadditâ vi Proſtatas conſtringente, superabitur papillularum reſiſtentia, exitusque permittetur.

Non ab Urethrę Substantia.

Neque ab ipsa Urethræ subſtantia; cum secretiones omnes moliri per Glandulas Natura consueverit, & nihil alioquin peculiaris texturæ habeat Urethræ interior subſtantia, quo facere ad secretionem poſſit. Fortè idem *Diemerbroeckio* quoad rem præſentem dici poſſet, quod *Gliſſonio* a, mucum inteſtinalem ab inteſtinalis tunicæ parenchymate deducenti, Jo: Jac. *Harderus*: nempe quòd *si nomine subſtantiæ seu parenchymatis* interioris tunicæ *Glandulas quoque intelligat, sententiam non rejecerim*.

a *De Gula Ventric. & Inteſt.*

Epiſt. ad Peyer.

Nullus verò rem meliùs odoratus eſt, quàm ad miraculum usque sagax, & induſtrius genitalium diſector Regn. *De Graaf*: *Tertia opinio eorum, qui in corpore glandoſo humorem gigni, vel excerni arbitrantur, ea-tenus quidem non errant; sed dum illum primariò ad oblinien-*

De Vir. org. gener. inserv.

das,

das , & humectandas vias urinarias factum volunt , nostro judicio erroris sunt arguendi ; cum ad hoc non requireretur tantus apparatus , utpote cum innumerabiles viæ , quæ per totum Urethræ ductum , præsertim in Vitulis aliisque animalibus grandioribus , conspiciuntur , ad humectandam Urethram satis multum liquoris possint adferre .

Non ab incertis *Graaffi* viis nisi sint no-

Et quidem postquam Glandulas Urethræ Disgregatas detexi , cùm in hunc *Graaffii* locum inciderem gestiebam summopere tenues labores meos indefesso Genitalium Scrutatori jam pridem placuisse. Antequam verò Illas detexissem (meam vel in legendo incuriam , vel ad intelligendum hebetudinem fateri ingenuè lubet) quamquam sæpe meis versaretur manibus *Graaffius*, nunquam in citato textu moratus fueram , aut quidquam affulsit mihi , quo rem istam agnoscerem , sed neque ut tentarem. Atqui eâdem (quâ ego) incuriâ culpandi essent quotquot de Urethra post *Graaffium* scripsere Anatomici undequaque exactissimi , nisi meam an-

antehac, auctorumque inobservantiam excusaret ipsa *Graaffiani* textus manca, & obscura expositio, quæ quid sint hæ innumerabiles viæ, aut unde prodeant, an glandularum excretoria sint, vel meri membranæ pori, & an in homine, quove modo se habeant, minimè certò declarat, ut rem seriò tractanti opus fuisset; ut clarè constet id imperfectum adeò & anceps a *Graaffio*, ut ferè intactum videatur. Hæc sanè ex illorum sunt genere, quæ postquam curiosa cadaverum sectione didicimus, in Authoribus agnoscimus, quorum lectione contentos semper latuissent velut sepulta, aut nundum huc-usque comperta. Quidquid sit tantum abest ut susceptam provinciam velut alienam deponendam, quin potiùs ineundam alacriùs censeam; eo-met ipso quòd *Graaffius* tametsi lucem mihi non attulerit, saltem eximium nunc addat instituto nostro robur & firmamentum.

Profectò licèt de Glandulosa Intestinorum structura jam ante scripsisset

Franc.

Franc. *Glissonius* a, Oliger. *Jacobæus* b, Jo: *Svvammerdam* c, Marcell. *Malpighius* d, & Casp. *Bartholinus* e in extis leporinis; nihilo tamen minùs Accuratissimus *Peyerus* Jure omni, & universali plausu Glandularum Intestinalium inventor cluet. Neque hoc affectando Inventoris nomini dictum putes, quippe hôc animo dissimulare *Graaffii* locum facilè potuissem, sed agere candidiùs volui, æquiùs aliorum candori judicium relicturus.

a *Lib. de Gul. Ventr. & Intest.*
b *Act. Med. Th. Bartholini Vol. 3. Obs.* 64.
c *Figurâ Th. Bartholino cōmunicatâ*
d *Epist. ad Jac. Ruffū.*
e *Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obs.* 136.

Adjungeret fortè hìc quispiam Hieronymum *Barbatum*, velut qui agnoverit *albescentes ductus ad Glandem usque sub Urethræ tunicam expansos*. At verò ab Ejusdem textu patet quàm longè a re nostra, & veritate distet *Barbatus*, qui pag. 40. *quot verba tot figmenta proponit*, ut verbis utar Casp. *Bartholini*: *Prostatarum radices* (inquit *Barbatus*) *ab Arteriis nascuntur per corpus Penis expansis, unctuosam non extravasati sanguinis humiditatem intra Prostatarum cavitatem adducentes, quæ musculorum super-impositorum compressione in*

In Differt. Anat. de Format. Organiz. & Concep. &c.

Epist. ad Ger. Blasiū.

 alios

alios pellitur albescentes ductus ad Glandem usque sub Urethræ tunicam expansos, rotundasque Penis dein innumerabiles ingreditur fibras, ubi calore arteriarum fit tenuvior, sicque venereis imaginationibus, cognitionibus, aut delectabili contactu accendatur sanguis, extenuatur magis fibrillarum humor, ac vertitur in flatus, quibus erigitur, tenditurque Colis &c. unde patet non modò quàm fictitius ineptusque, sed etiam quàm alienus a Re nostra *Barbatus* siet; utpote qui (quantùm conjecturâ assequor) pro canalibus Prostatarum assumpserit albos illos tractus, quibus interna Urethræ facies picturatur.

Prostatis supplemēto additæ. Quoniam igitur istud Urethræ linimentum, vel nullum, vel sanè insufficiens dari à Prostatis potest: earum itaque vel supplementi, vel adjumenti loco, Glandulas alias extruere opus Naturæ fuit, nostrum inquirere; eandem rationem & modum illa adhibens, nos comperientes, ac Pancreati Peyerianæ, Conglomeratis salivalibus ad Labia, Palatum & Fauces, mino-

Disgregatæ.

nores Disgregatæque aliæ fuerunt super-addendæ, tanquam assεclæ, aut saltem affines. Quàmque affines sint cum Prostatis Disgregatæ nostræ, patet in Brutis illis, quorum Penis est magis nervosus & tendinis in morem rigidior ut Bovi, Cervo, Capro, aut Hirco, Ariete, aut Vervece, Porco &c. Prostatæ non in unum corpus glandosum coadunantur; sed pluribus singilatim distributis, seriatimque dispositis Glandulis ad normam illarum, quas Urethræ Disgregatas apello, simpliciùs efformantur.

Porro Brutis hujusce generis, utcumque grandioribus (quidquid dicat citatus [1] supra Graaffius) Disgregatæ nostræ non adeò conspicuæ pro longitudine Urethræ apparent. Quin ipsâ etiam in Urethra Equina, ubi spectabiles maximè Glandulas mihi promittebam, mirabar exiguas adeò, ut primò vix, indè tantùm, dari possem asserere: Fortè quòd minùs aptæ ad hanc observationem nobis occurrerint Urethræ; sed fortè etiam quòd hisce ani-

[1] *pag. mea.* 39.

Disgregatæ in Brutorum Urethra.

malibus, utpote Herbivoris, minùs sit acris urina, nec-non aliquantulùm glutinosa, in Equino potissimùm genere, cui ideò ad Penis & Urethræ proportionem minores sunt, quàm in reliquis animalibus supra notatis: in Porco autem contraria de ratione magis, quàm in reliquis ex hoc genere animalibus, manifestæ. At verò quibus Penis est osseus, ut Cani, Vulpi, Lupo, Urso, Leoni & consimilibus, cùm animalia sint Carnivora, salibus ab alimento eliquatis onustam magis acrioremque urinam emittentia, conspicuæ aliquantulùm magis, quàm in supra-citatis Glandulæ se se produnt. Nullì verò magis quàm Homini insignes adsunt, quum ejusdem, ut Vini-potoris, magis quàm reliquorum animalium, urina armoniaco sale præpolleat, sola donetur Philosophico, *Jung-Kenii* sententiâ, magisque adurente stimulo acuatur, majoremque faciat munimenti necessitatem. Hinc Muliebri quidem Urethræ ad proportionem brevitatis suæ satis patentes occurrunt du-

In Humana.

Med. præs. sæc. accomod. part. 3.

In Muliebri.

ctuli

ćtuli a subjecto glandulari corpore producti, non illi modò, quos *in principio Urethræ, & in inferiori antica Vaginæ parte observat, in inferiori parte, prope Meatus urinarii exitum* collocat, & *Lacunas* apellat *Graaf*, quos que solummodo describunt vulgò Anatomici; sed alii insuper, exigui licèt, in ipso-met urinario meatu satis aperti. Virilis autem Urethra, utpote longior, & officio, præter urinæ excretionem, digniori speciatim dicata, canalium & Glandularum segete lætiori ditatur, nostramque ideò tractationem istam ad se præcipuè convertit. *De Mulier. Org. gen. inserv. De Meat urin.*

Etenim-verò si longa sectione, per longitudinem quam velis, Urethram aperias, totam primò faciem ejusdem internam viscido fluore uliginosam, lubricamque statim observas: plurimis ac tenuissimis canaliculis huc illucque micantibus totam penè scaturiginosam nullo labore conspectas; detractâque interiori tunicâ nerveâ, eidem subjecti, corporique urethræ spongioso altiùs insculpti emergunt orbiculi In Virili. Descriptio.

sub-

subrotundi; unde vascula excretoria prædicti prodeunt canaliculi liquorem seroſo-viſcidum tenui gutture funditantes.

Varietas in multitudine.

Atqui quod in Anatomicis occurrit solemniter, non in Urethris omnibus æqualem tubulorum & glandularum magnitudinem, numerumque comperies: In aliquibus plures occurrent, in aliis pauciores; semper tamen satis, aptèque ad neceſſitates suas: In aliquibus pauciores sunt sed majores, in aliis minores, sed proportionaliter multiplicantur; ut nusquam iniquam agnoscas omnium Parentem & Arbitram, quæ suarum ſtudioſa partium ubi in multitudine defuit, magnitudine adauctâ compensat, profuſiorem verò multitudinis alicubi munificentiam, debitâ magnitudinis detractione contemperat.

In magnitudine.

Quin velut exsecto Pancreate in Canibus tum Glandulæ, tum liquoris pancreatici deffectum solito copioſiori lymphæ a glandulis inteſtinalibus, tùm magis tumentibus, affuſione ordinariò com-

compensari observat *Brunnerus*, sic nunquam magis conspicuæ fiunt, succumque copiosiùs, ultroque Urethræ suppeditant Glandulæ Difgregatæ, quàm ubi exiguas admodum esse ad Urethræ basim Conglomeratas contingit. *Experim. nov. circa Pancr.*

Neque æqualis semper aut similis omnino est in Urethris omnibus ab hisce Glandulis liquor: quandoque enim illa est uliginis hujusce copia, ut cænosa velut ac lutulenta videatur Urethra. Licèt etiam seroso-viscidiusculum sit & albescens liquidum, sæpè tamen, quoad consistentiam, mox difluxile magis ad serosum, mox hærens magis ad mucilagineum; quoad colorem, mox ad diaphanum, mox ad pallidum, mox ad subluteolum, magis accedit, & multiplices varietates assumit, prout est liquorum, a quibus secedit, & glandularum, atque canalium, per quos secernitur, ac fluit; major, aut minor a naturali inmutatio. In Liquore.

Orbiculorum vel (ut organa secretioni destinata apellare consuevimus) glandularum, saltem plerarumque magni- Glandularum Habitudo.

gnitudo exigua adeò, ut ægrè conspicuæ fiant: subſtantia mollis & facilè concidens, ut si paululùm contrectentur exinanitæ collabantur, ac ferè dispareant: figura ad orbicularem multùm accedens; copioſiori namque liquore turgidæ quandoque in subrotundum tument, succi autem copia quandoque minori in lenticularem jacent.

Structura. Structurâ vesiculares utriculo conſtant membranoſo tenui, cavitatulâ prædito, qui se se anguſtando guttulum suum efformat, & sensim exileſcens meatum producit, ac per nervoſam Urethræ tunicam tranſversum agit, figurâ conicum, cujus latæ baſis loco ipsa eſt glandula, apex in Urethræ cavitatem hiatus.

Plerique discriminati invicem glanduloſi folliculi suum sibi canaliculum singilatim efformant, aliàs verò aliquot unà colligantur, canalesque magis conspicuos emittunt, ordinariò duorum numero vel trium, sed rariùs in Urethræ Cavernulam aut prope saltem hiſcentes.

Vid. Fig. I. lit. ooo.

Quo

Quo autem modo hæc glandularum collectio fiat, nempe an per multiplices glandulas ad mutuum contactum in eodem plano coadunatas, & velut in legionem congregatas, singulas suis præditas excretoriis singularibus in cavum aliquod aut utrinque apertum, aut cæcale hiantibus, quem-ad-modum tenuvium intestinorum Racemosæ, aut ad Cæcum glandulæ confertissimæ; an verò per glandulas plures velut in racemum collectæ, aliæque aliis superstratæ, & in idem excretorium patentes veluti quæ verè apellantur Conglomeratæ: propter rei exiguitatem nihil certi deprehendere potui, propter debitum scribenti candorem, nihil auderem asserere. Si tamen datur sententiæ meæ locus coadunatæ potiùs esse quàm verè conglomeratæ videntur: Profectò si mei me oculi non fallunt penitus, non unus ad grandioris canalis extremum grandior folliculus, aut granulorum glandularium massa; sed ejusdem fundus pluribus insculptus utriculis apparet manifestò. Compositio Disgregatarum majorum.

Supra-cit. lib. II. de Sem. cap. VI.

Poſtquam *Galenus* a neceſſitate glandularum ad Inteſtina neceſſitatem Proſtatarum ad Urethram deduxit: Poſtquam Jo: *Fantonus* (quem propter præclarum animi candorem non minùs, quàm plus-quam singularem in rebus anatomicis & medicis eruditionem, non ingenuo minùs amore, quàm debitâ observantiâ amicum prosequor) in *Diſſertationibus Anatomicis* quas tanta cum sui gloria, tanta cum Orbis utilitate Publico nuper conceſſit: poſtquam (inquam) Egregius Vir *analogiam inſtituit inter canalem inteſtinalem, & urethram, inter glandulas potiſſimùm lenticulares inteſtinales, & glandulas proſtatas: & quem inteſtinales in inteſtinis, proſtatas in urethra uſum præſtare* sapientiſſimè censuit: liceat mihi lumine a *Galeno*, exemplo a *Fantono* excepto, eandem comparationem prosequi atque provehere, & majori similitudine analogiam confirmare, atque etiam augere.

Differt. VI. p. 181.

Inter utramque igitur fiſtularum quæ egerendis potiſſimùm excrementis dicantur, nimirum inter canalem (sic apel-

apellare liceat) fæcalem, & urinarium analogiam instituo, inter glandulas Intestinorum lenticulares, & Disgregatas Urethræ. Persimilis quippe omnino utrarumque, dispari licèt mole, structura, figura, & consistentia; quibûs sanè qualitatibûs non Racemosis minùs quam Lenticularibus Intestinorum sunt comparandæ: quum nulla sit Racemosas inter & Lenticulares quo-ad structuram usumve diversitas, sed in hoc uno tota, quòd (uti in Gallinaceorum Bulbo ventriculi *Peyeriano* molendinaris machina) sic illas in tenuibus intestinis aliqua peculiaris utilitas instar manipulorum congessit, quas libera & simplex Intestina oblinientis, contentaque modificantis liquidi suppeditandi necessitas, velut in Crassis, sic in reliquis nullo vetante aptissimè disgregasset.

Glandulæ Urethrales Intestinalibus Analogæ.

Quod utilissimum in crassis intestinis, etiam in Urethra fuit, ut non civiles seu in aggeriem collectæ, sed inciviles sive segregatæ invicem fuerint glandulæ, ne alicubi justo magis cu-

Utrobique Segregatæ.

mulatis, alibi longiorique ad-modum tractui denegatis, inæqualiter nimiùm humectaretur Urethra, majorique illic excessu, illic deffectu liquidi, ubique detrimentum proveniret: quum e contra singilatim dispositis, sejunctisque ad brevia intervalla laticibus riguo debita proportione distributo tota gaudeat Urethra.

Inordinatæ. Quod ut prumptis quaquaversum emissionibus fœliciùs contingeret, non disgregatim modò, sed & temere velut sparsa & vaga meatuum turba disponitur: neque enim ullum in situ suo ordinem exactè servant; nisi regulæ cujusdam loco habeas, quòd seriatim ferè, & parallelè disponantur, tum inter se invicem, tum ad albam lineolam, quâ Urethræ concavitas per mediam longitudinem dirimitur: quod tamen rigorosè sumendum non est, cum aliqui ab instituta serie exorbitent passim tum in ipsa-met linea, vel propiùs ad ipsam, vel remotiùs assurgentes. Quæ sanè temeraria velut dispositio quanti sit consilii, patet ex pluri-

ribus in omni Disgregatarum genere hujus positionis exemplis, quanti verò emolumenti, ex iis quæ de Glandulis Disgregatis in genere diximus supra. Ad quos usus.

Nempe quo tectorum, persimili animalium machinatrix scientia usa videtur artificio: velut illa lateres non in directam perpendiculariter seriem super-ponit, seu non ita ut later lateri quoad ambitum congruat, sed ita alternè ut perpendicularis linea contactûs duorum Laterum bifariam secet laterem succedentem, cujus longitudo super-ponatur duplici subjectorum Laterum semi-longitudini; ita hæc tum in locis plerisque, tum maximè in Intestinis & Urethrâ glandulas, earumque canales non in rectas series inter se parallelas, sed alternè disposuit ita ut spatio inter duas glandulas vacuo correspondeat, sive super-locetur glandula: Et velut Illa expositâ dispositione ligatis invicem Lateribus validissimæ resistentiæ moles diuturnas solidat, quas per series perpendiculares, & mutuò parallelas invicemque disjun- Exemplũ a murariis.

ctas

ctas extruxisset evanidas, raras, breviqueque casuras; sic Ista spatiis intra glandulas alterno ordine occupatis totam debitè, ut plurima etiam cava, implet Urethram, & unicuique ejusdem parti glandulam & canalem adaptat suum. Quod si glandulæ in series sibi invicem parallelas fuissent dispositæ & plures eformari glandulas, aut series sibi invicem proximiores instrui opus fuisset Urethrâ non æquabili aliter irroratione ditandâ.

Et inæquales. Quæ itaque inordinatæ & velut disjectæ per incuriam primâ fronte videbantur, glandulæ non tales verè sunt, sed alternè maximâque curâ dispositæ, aptâ etiam ad hoc diversitate magnitudinis, quâ tum glandulæ tum canales inæquales occurrunt, hique tum diametro tum longitudine, atque aliqui exigui adeò sunt & breves, ut parvulô unicè se se prodant ostiolô.

Ad Canalis Principium vel nullæ. Consimili quoque ratione ut locis suis proportionalis sit, inæqualis est canaliculorum distributio. Et quidem velut *Duodeno ac Jejuno Pancreas fermen-*

menti affatim subministrat, ut plures ibi glandulas non requiri putet Peyerus; ita & institutæ analogiæ, & Disgregatarum Urethræ Glandularum usibus minimè dissentaneum videbitur quòd aliquis a Prostatis urinarii canalis tractus propositis glandulis vacuus sit & inmunis.

Epist. IV. ad Muraltum.

vel paucæ.

Primò itaque paulo supra Urethræ medium, ibi loci ubi primùm illa emicat a Perinæo, duo primùm Canales majores emergunt, quos unà cum glandulis suis Conglomeratis descripturi sumus inferiùs. Hic primò ex Disgregatarum ductibus solitarium aliquem observabis in ipsa-met area, vel peninsula, quam exarandi mox ductus majores eformant, intercipiuntque: postmodum verò emergere ductus incipiunt prope Eorum exitum.

Infra canales Conglomeratarum prę-cipuè adsunt

Cap. III.

Quoniam autem infra exarandi Conglomeratarum Canales sufficientem liquoris copiam effundunt; hinc prope eosdem, non multos extrui ductus necessarium fuit: quò verò aliquantulùm receditur copiosiores; quare non magna

Majori illic necessitati.

gna circa Canalium Majusculorum exitum meatuum copia, major circa Urethræ medium, plusque adhuc quò magis ad Urethræ extremum acceditur.

Ut in Crassis Intestinis sic ad Urethræ cavernulā majores.

Velut in crassis intestinis ab excrementorum duritie ac asperitate molestæ confricationis ac etiam lacerationis periculum in nervea tunica, affixæ in eorum ductu glandulæ succum glutinosum copiosiùs suppeditantes providè impediunt præcaventque, sic etiam glandulis numerosiùs sobolescentibus ditatur, inungiturque copiosiùs ad Cavernulam Urethra, ubi acrior aliquantulùm urina, semineum aut putridum quidpiam hærere, acriterque exurere faciliùs potest.

Exerc. 2. De Gland. Intest.

Ut ad Podicem Succenturiatæ Peyerii, sic ad Glandis

Atqui velut glandulis intestinorum aliæ ad podicem succenturiantur, quales *marsupiorum exilium specie apud Josephum Duvernay in Hyæna odorifera*, indèque in homine similes *Graaffianis Lacunas* observavit Conrad. *Peyerus*: ita ad extremum Urethræ, ipsumque Glandis osculum, & quà osculi labella inferiùs committuntur, & Frænuli ligulâ colli-

colligantur, e vix sensili, longô tamen tubulô ostiolum curiosè aperitur, suum eructulans liquidum; quòd ni factum Glandis osculum utpote aeri magis expositum, faciliùs exsiccatum corrugaretur, ac conniveret, aut exquisitissimi utpote sensûs ustulatum sæpius indolesceret.

Osculum majorum Glandularũ aut ductuũ unus aut alter.

Ut autem & Glandulæ, & quæcumque huc-usque exposuimus meliùs pateant, placeat Tibi interiori tunicâ Urethram deglubere. Nerveam interiorem membranam duas in lamellas facilimè divides; quarum prima tenuissima est, secunda verò consistentior. Huic affixæ sunt glandulæ; ita tamen ut supra posticam hujus tunicæ faciem versùs subjectam nerveæ tunicam, aut supparem tunicæ, spongiosam substantiam extuberent, & tunicæ nervosæ velut appensæ spongiosâ excipiantur, eique innixæ reticulari contexturâ firmentur. Namque cum Corpus Urethræ spongiosum multiplici vasorum in omnem peripheriam flexuosè propagatorum congerie constans vasculosis ubique cancellis reticulatum sit & sinuatum; inter reticuli pla-

In secundæ interioris tunicæ lamella locantur.

Et excipiuntur spungiosâ substantiâ. gas seu maculas Glandulæ nidulantur, scrobiculos foveolasque nactæ, velut ad formam & habitum suum exculptas; nec-non vasculis plagæ lateralibus illarum parietes proserpentibus perbellè suspenduntur, pulchrèque irrigantur.

Velut tunicâ vasculari. Liquet igitur respectu Glandularum suarum spongiosam Urethræ substantiam tunicæ vasculari, quæ canalium & cavitatum glandulosarum tunicæ glandulosæ super-incumbit, comparari aptissimè posse.

At verò e multiplici vasorum strue velut e multis laminis vasculosis extructum Corpus Urethræ spongiosum ùt structurâ & mole reliquas in humano corpore tunicas vasculosas exsuperat, ita quod officii in illis exposuimus supra [e], aptiùs præstat.

e Cap. I. p. 29., & 30.

Potentiæ Glandulas premunt. Quem-admodum ad OEsophagum, Ventriculum & Intestina, tunicæ glandulosæ cavus eorum musculus circumducitur, aut in partibus reliquis glandularum plano carneæ fibræ super-extenduntur, talis ad Urethram est exter-

Externa Urethræ tunica. na ejusdem tunica, internâ crassior, &

villis orbicularibus texta, quorum contractione, constrictâ Urethrâ, contenta ac præter-labentia commodiùs expelli omnes consentiunt Anatomici.

Neque excludenda omninò tenuis illa, solida tamen membrana, quæ cuti subjecta penem totum ambit arctissimè, quam tum Antiqui, tum Neoterici, paucis exceptis, Anatomici Panniculum Carnosum, *Riolanus* Carnosi Panniculi productionem apellat. Idque ex eo potissimè velim, quòd ea ex parte, qua Urethræ super-extenditur, robustior atque fibrosa magis evadat in Viris præsertim mentulatioribus.

Panniculus carnosus.

Encheirid. Anat l. 2. c. XXXII.

Equinam Urethram semi-ambit Musculus ferè circularis satis validus, fibris constitutus ab ipso Penis corpore utrinque supra Urethram descendentibus, & ad lineam Urethræ longitudini mediam sibi invicem adnexis & colligatis. Humanæ profectò Urethræ consimili musculo opus non fuit, analogâ tamen certè potentiâ, & necessitati suæ proportionatâ, licèt minori. Nec modò ratione contractilis potentiæ, sed etiam ratione ar-

Velut in Equo Musculus.

ctioris involucri exaratus panniculus Urethræ constrictionem procurat: quo fit ut Nervosis Corporibus Urethra continuò applicetur, ipsisque cum spongiosa Urethræ substantia turgentibus, & extrorsum urgentibus, tuncque ipsorum distractioni contra-nitente Panniculo, Urethra magis angustetur.

Corpora quin etiam nervosa peculiaris structuræ musculum constituentia ex *Malpighii* ad *Mangetum* Epistolis, musculi quòque officium supra Urethram præstant vnà cum Glande, ut Urethram & Glandulas comprimant, præcipuè quæ ad Urethræ fornicem sunt insculptæ, ipsique Corpori inmediatè subjectæ. Hinc puto est quòd paulò magis consistentes tum Glandulæ tum exterior Urethræ tunica ad Urethræ dorsum videtur qua longitudine Corpori Nervoso subjicitur.

Biblioth. Anat.

Et Corpora etiam nervosa.

Vascula igitur plurima a spongioso Urethræ corpore communicata glandulas perreptant irrigantque, atque a membranoso Folliculi cujusque pariete in cavitatula lenem humorem guttillu-

Liquoris secretio in Glandulis.

lulant, qui inibi velut in conceptaculo cogitur, ac detinetur, quò molles facilèque distractiles Glandulæ momentulo turgescant in reticulorum macularumque gurgustiolis ab aliquanta distractione nequaquam coercitæ, vel impeditæ; identidem verò nitentibus passim in distractionem, aut turgentibus vasculis, glandulares folliculi arctiùs ambiuntur, passimque torcularis in morem coarctantur, utpote levi cuilibet compressioni facilè cedentes, & obsequentes prementi.

Excretio fit a vasis.

Reticulîs ergo vascularibûs Glandulas comprehendentibûs alterno systolis & diastolis motu agitantibûs, villis autem Urethræ applicitis assiduè in contractionem nitentibûs ac oscillantibûs, aliquid semper liquidi in Urethræ cavitatem emulgebitur, ut mulcentibûs rivulîs rara veluti psecade, ac mollî substillô Urethra passim ac ferè indesinenter suavî temperamentô leniùsque adluatur, leviculo ictui cedentibûs canaliculorum saltem plerorumque brevitate, quoad magnitudinem, ac consisten-

Facilitatur a tenuitate Glandularum & Canaliculorum.

Eorumq; brevitate & directione.

stentiam tenuitate, nec-non etiam positione illa, qua ita supra Urethræ longitudinem plerique jacent, ut eandem habeant cum Urethra directionem: nempe quòd anteriùs, id-est versùs Glandem prospectent, Urethrâ in laxitatis, ac ordinario statu, deorsum vergente ac inclinatâ, facilem habeat liquor iste in, ac per Urethram defluxum. Quod autem pauculi aliquot Urethræ alveo adversi notentur tubuli, id universim non officit, cum maximè difficultas ascensus a brevitate compensetur facilimè superabili. Quin etiam opposita Urethræ dirrectioni pauculorum horumce tubulorum positio præcipuùm facere ad oppositum quandoque statum Urethræ, eumque liquoris maximè indigum, conjectari possemus.

Remoratur ab eorum tenuitate, conicâ figurâ, obliqua positione.

Ut verò ad majora, ut opus erat identidem, dispendia tantulùm cumularetur, frænari, ac morulîs cohiberi liquoris hujusmodi fluxus debuit, idque præter canaliculorum tenuitatem, conicam figuram, & obliquam positionem, aliqua eorundem tortuositas

præ-

præſtat, mollique proserpere flexu lymphulam cogit. Inclinati quippe per longitudinem Urethræ, interiorique ejusdem tunicæ exculpti canaliculi & Urethræ & nerveæ tunicæ varietatibus non obsequi nequeunt, sicque non directi semper, sed concidente laxâque in ordinario ſtatu Urethrâ, laxi flexuoſique sunt etiam in ordinario ſtatu canaliculi, non incommoda sanè ad fluxum difficultate.

Aſt ubi major hujuſce liquidi influxus intrà seminis, urinæque excretionem exigitur; quæ hujus liquoris copiam exigunt, ipsæ faciunt utræque per Urethram excretiones: namque decurrente supra compressiles facilè tubulos urinâ vel semine, Glandularum fluor facilè & copioſiùs exprimitur: Eôque maximè quòd tubuli dorsô suô supra Urethræ planum leviter prominuli, & obliquè producti id præſtent ut comprimens desuper liquidum validiùs incurrat, & in tranſversè objectos Canales contra-nitens vires concitet majores, eorumque majorî momentô liquorem expressent. Con-

Promovetur in urinæ seminisque excretione.

Concitato autem ad Venerem animali has quòque turgere Glandulas,& suum quòque ſtimulum addere minùs improbabile videretur. Sic proludente etiam quandoque Venere succensis Genitalibus, diſtentâque Urethrâ & a turgentibus vaſis in Glandulas & a turgidulis Glandulis in Urethram per tubulos facilè patentes,tumque præſertim dirrectos non sinè impetu quodam tacitus ille & clandeſtinus in motibus illis primò-primis,ac ferè sine sensu,aut sanè consensu vel animadversione diffluet humor, in his præſertim qui Veneri magis facti, aptique ùt reliquorum sic horum quòque genitalium siphunculorum magnitudine numeroque ditantur.

Turget in Venerem.

At verò in ipsa-met Venere quanto plus liquidi, majori cum impetu promptis quaqua-versum emissionibus velut ejaculati proſiliet, tanquam prolifico semini genuinoque accessorii; quo prælinito tramite,adauctaque mole semini,ejusdem & facilior & voluptuoſior viris ejaculatio, mulieri receptio contingat.

In eâque copioſius proſilit.

CA-

CAPUT III.

De Glandulis Conglomeratis Urethræ.

UT proximo Capiti rem Disgregatarum, sic præsenti Conglomeratarum universim claritatis ergo præmittere & animus mihi & operæpretium erat; id tamen quum variis de causis mihi licuerit minùs, sejuncti capituli locô habebis ea, in quæ passim exorbitavit calamus, generalem Conglomeratarum Doctrinam quoquomodo attingentia.

Ad globulum illud spongiosum, lividum & cerasi-forme corpusculum, spongiosæ, qua constat Urethra, substantiæ principium, non longâ infrà Prostatas distantiâ, parvæ prostant Glandulæ, minoris fabæ communiter magnitudine; in hac enim variant admodum: inter majores quas videre contigit, illæ sunt quas in Figura exhibemus. Pondus ad lancem exigere (ut de Glandulis suis Ant. *NucK*) super-vacaneum duximus.

Glandularum Urethræ Conglomeratarum.

Situs.

Magnitudo.

Vide Fig. I. Lit. MM.

Sialograph. nova.

Facies externa. Harum facies est qualis vesiculis Seminalibus Simiarum a *Gerardo Blasio* pingitur, seu melius species tota est glandularum conglomeratarum. Albidus gratusque qualis glandulis conglomeratis color; figura oblongo-rotunda, quæ tamen sub-indè variat; superficies inæqualis, velut ex acinis plurimis composita, seu hemisphæriis plurimis tuberosa.

Zootomiæ Tab. XII.

Interna. Interna Glandularum structura, quatenùs attingi oculis potest, ex plurimis glandulosis pumicosisque acinis videtur constitui, quos non meras esse texturas vasculares *NucKianas*, sed folliculorum peculiari corpore membranoso constantium congeries *Malpighianas*, est perquam probabile; utcumque indè peculiare hoc corpus glandulare canaliculo cylindrico vel advoluto in spiram, vel plicato in plicas ad modum intestinuli efformetur, quem-admodum structuras secretorias exponit Doctissimus *Bellini*.

Adenograph. curiosa.

Ep. ad Soc. Angl. de struct. glād.

Opusc. Prop. XXIX. De mot. Bil. & Propos. XXXVIII De Fermēt. & Gland.

Ab Utriculi cujuslibet membranosa substantia, peculiari quadam ratione, mo-

modificata in totidem lagunculas, seu cavitatulas extillat guttulis omni captu minoribus, & ex cellulis in canaliculos excretorios peculiare liquidum, diaphanum quidem ac limpidum, viſcidum tamen ac tenax: licèt non diffitear tantam in vivente animali viſciditatem non adſore, cum mors humoribus lentorem inducat non suppeditatis, avolantibus, fixatisve particulis volatilibus, quod in saliva huic humori congenere *NucKius* animadvertebat. *Sialograph. nova*

Harum itaque ſtructura glandulis conglomeratis eſt omnino persimilis, uno diversa discrimine soliditatis, quæ in his Glandulis major eſt, quum reliqua conglomeratæ laxiores sint, & molliores: Id tamen diversam non arguit ſtructuram, & operandi rationem; hæc enim diversitas tota pendet a majoribus vel minoribus spatiis glandulæ interceptis, adeòque a majori vel minori loculorum, ac inter-capedinum copiâ ac amplitudine. Nimirum assiduus quidem sed modicus Liquidi hu- **Velut in Conglomeratis.** **Soliditatis**

jus in Urethram proventus esse debuerat; ut ex infra-dicendis philosophari licet; hinc minor loculorum copia ac amplitudo: quare angustiores relinquuntur areæ, & glandula minùs compressilis, minùsque friabilis efficitur.

Ratio.

Simplicitatis amicissima simul & necessitatis provida Natura semper sapientissima, ratione requisitæ quantitatis liquidi debitam glandularum, seu glandularium folliculorum copiam accomodavit: vel in unum vel in plura loca confluendi causâ vel in congerie congregavit, vel latiùs distribuit solitarias: excernendis diversæ consistentiæ lymphis, diversæ etiam consistentiæ glandulas tum Disgregatas, tum Conglomeratas adhibuit.

Et diversitas.

Humori Pericardii, Pleuræ, Tracheæ, Peritonæi, & Vaginalis Testium tunicæ tenuissimo liquori exstillando quòque tenuissimas ex observatione *Malpighii* Glandulas; Hominum & Quadrupedum OEsophago Medias, Volatilium OEsophago, reliquorumque animalium Ventriculi & Intestinorum & Na-

In diversis glandulis.

Ep. ad Soc. Reg. Angl. De Struct. Gland.

& Narium muco, Auriumque cerumini crassiores, easque in eodem ordine diversimodè inæquales ad proportionem diversæ consiſtentiæ in liquido suo deſtinavit. Liquido Pancreatico utpote tenuviori glandulam minùs compactam, seu potiùs friabilem; Salivæ Pancreaticâ lymphâ aliquantillùm minùs diffluxili, hinc Salivales magis compactas; viſcidiori adhuc salivæ conſtantiores dicavit Glandulas, Tonsillas potissimùm, quæ & acinis conſtant majoribus & naturaliter admodum sunt pumicoſæ, ut observat Ant. *NucK*, Articulorum ax'ungiæ glandulas, quas Tonsillis comparat ipsarum detector *Cloptone Havers*, quæ ex membranis pluribus textæ densitatis habent & roboris plurimum, nec ita facilè admodum divelluntur. Sic etiam Proſtatas ex valde tomentoſis efformavit utriculis; sic etiam par erat similem consiſtentiâ Proſtatarum, liquorem effundentes Glandulas ex consiſtentibus magis acinis efformari, ut viſcidiusculus liquor spongioſo magis corpore meliùs excerneretur.

Adenograph. curioſa.

Oſteolog. nova Discurſu IV. De Gland. mucilag.

Quod

In Vitulo, Sue domestico, Ariete, Cervo.

Quod maximè de Glandulis istis in Vitulo, Porco, Ariete, Cervo, constat, quæ compactæ admodum sunt & ferè carnosæ substantiæ; licèt id quòque ex eo provenire censerem quòd, cum probabile sit hasce Glandulas Veneris usu turgere, Vitulis in hanc palestram nundum admissis, immo a Venere per castrationem emancipatis, probabile est, angustatis vasis, inanibus ferè loculis, retractis fibrarum fasciculis, minorem, gracilem, & duram reddi qualis observatur, Glandulæ molem.

Glandularum canales excretorii in Homine.

Porrò insensiles planè canaliculi singulorum acinorum excretorii in unum alveum concurrentes canalis excretorii principium intrà Glandulam constituunt, qui unus utrinque, alter ab altera egreditur Glandula, pellucidus & albumineo liquore turgidulus, statimque egressus versùs Urethram inclinatur, mox sub Ejusdem tunica longo aliquo tractu, trium scilicet transversorum digitorum longitudine defertur, donec paulò supra medium Urethræ, finem sortiatur, ubi leviter compres-

sus

sus ab angusto ostio viscidi liquoris globulos velut chrystallinos depromit.

In Brutis supra-citatis (quibus persimilis est Genitalium structura) ad terminum Urethræ carnosæ (sic apello canalem a cervice Vesicæ Urinariæ ad Penem productum, & musculoso corpore in hisce brutis obvolutum) insignis elevatur membranea valvula adinstar velæ circum-tensa, figurâ oblongo-triangulari, seu mitrali, Valvulis Venarum persimilis, vertice ad cervicem Vesicæ, basi ad elongatam inferiùs Urethram spectante.

In Vitulino, & Suillo genere.

Inter duplicatas hujus valvulæ tunicas canales prædicti deferuntur, qui tandem ad marginem Valvulæ in medio, duplici præ-angustoque ostiolo desinunt. Namque hìc loci est ubi abdominis cavum linquens sursum intorquetur Urethra, neruosis corporibus committenda; ut proinde ne in ascensu suo renitens retro-laberetur lotium, apponi valvulam necesse fuerit, hunc regressum prohibituram: Atque ut hìc quòque loci restitantis fortè paululùm

urinæ molestia caveretur, extillari a canaliculis liquidum demulcens necesse fuit atque præ-commodum. Aliquando sed rarò tamen ad-modum interior Urethræ tunica in viris ad præ-dictorum Canalium orificia in velæ modum ac Valvulæ speciem elevatur, qua eadem ostia obvelantur. Id tamen perrarum est adeò, ut pro genuino Naturæ machinamento haberi neutiquam debeat.

In Equo. Eodem modo locantur ad Urethram *Equinam* Conglomeratæ, hôc discrepantes uno, quòd istæ majorem habeant Conglomeratæ faciem, ut illæ magis quoad externum Conglobatis accedunt.

In Fele domestico. In *Fele Domestico*, seu *Cato* ad radicem penis duæ adstant glandulæ Prostatis æquales, exiguum una-quæque ductulum in Urethram emittens. Carneæ sunt exteriùs, interiùs conglomeratarum granulata substantia: nempe nulli subjiciuntur musculo, vel ambiuntur; ideoque externa superficies fibrosa est: nisi fortè comprimuntur a mus-

a musculis penis Erectoribus, qui prope glãdulas hasce ab ossibus Pubis exoriuntur breves quidem sed validi, atq; torosi.

His consimiles sunt conglomeratæ ad radicem penis in *Mure domestico majore* sive *Ratto* ponè musculos erectores sitæ. In Mure domestico majore.

Hujus esse generis autumo Glandulas illas *duas albas juxta testes*, *aliasve duas lutescentes iis minores*, quas in *Echino seu Erinaceo Terrestri*, a se *dissecto* observavit Franc. *Vuillughby*. In Echino seu Erinaceo Terrestri.

In *Talpa* hasce dari Conglomeratas, aut sanè analogas ex *Schelhameri* observatione facilè judico, quam hisce verbis adducit Jo: *Rayus* : *Corpora extus carnosa manifestò, indèque rubicundissima; intus nervea, canali nerveo durissimo prædita, qui longè ante vesiculas seminales in penem seorsim inferebantur; porro circa vesicam aliud occurrebat globosum, carneum parte exteriore, interiore nerveum in ipso Pene situm, in quod cum ex vesica aditus erat, tum & vasa semen deferentia terminabantur, ex quo Prostatas esse apparebat. Sed post hanc demum insertionem ex dictis corporibus* In Talpa. *Synops. Hist. Quadrup.*

rotundis, canales illi nervei seorsim in penem abibant. Ita se habent hujus animalculi genitales partes, in quibus tantum apparatum haud inmeritò admireris. Cum enim reliquis præter testes valde mediocres, quorum Parastatæ appendiculæ sunt, & glandulas Prostatas, vesiculasve, nihil Natura dederit; huic & maximos illos, & parastatas amplissimas, & reliqua; & insuper novum corpus seminale, ab his diversum ac separatum, novis ductibus instructum concessit, penem & facilè omnium (ni fallor) animalium longissimum. Huc-usque citatus supra Jo: *Ray*.

Analogû quidpiam in Limacibus terrestribus.

Osserv. intorno agl' Anim. viv. che si trov. negl' anim. viv. p. 43. Tav. XII. Fig. 2. let. mmm. l.

Glandulis istis aut Prostatis analoga videtur glandula illa, quam accuratissimus Naturæ scriptor Franc. *Redi*, prope hepar in *Cochleis nudis*, seu *Limacibus terrestribus*, quas apellat *Lumaconi ignudi*, accuratiùs observat atque describit: *Ma siasi in che stato si vuole il testicolo, o che-che sia, sempre in quella parte co'la quale egli sta co'l vaso spermatico, à la sua estremità un altro canaletto sottilissimo pieno di materia bianca grossetta, il quale camminando per lo*

più

più a serpe a traverso del ventre senza avere attaccamento veruno nel mezzo, coll' altra estremità più sottile si attacca, e si ramifica nel fegato, o per dir meglio in un corpo glanduloso, di figura, e di composizione di parti simile al fegato, ma di colore un poco più rosso; il qual corpo è abbracciato, e circondato dal medesimo fegato, che è di lui cinque, o sei volte maggiore.

Ita & in *Lepore marino*, quem apellat *Lumacone marino*; de quo inquit: *Le viscere interne, come gl' arnesi tutti della generazione, il polmone, il cuore, il canale degli alimenti son molto, e molto simili, e corrispondenti a quelle de' Lumaconi ignudi terrestri.* *Ibidem.* In Lepore seu Limace marino.

Pariformiter in *Limacibus Cochleatis*, seu propriè dictis *Cochleis*: *all' intorno del testicolo scappa fuora un sottil canaletto, che sciolto, e serpeggiante và ad impiantarsi in un certo corpo rosso glanduloso situato, e nascosto nel mezzo di quella massa che fanno gl' intestini, ed il fegato aggrovigliati insieme.* In Cochleis. *Id. Ib. p. 50. Tav. XIII. Fig. 3. Let. F. e e e e.*

In Canibus conglomeratas hasce glandulas comperire non licuit: fortè In Canino genere glãdulæ nullæ

quòd Proſtatæ ad aliorum Animalium proportionem grandiores minorum iſtarum defectum ſatis ſupplere potuerint.

Canalium a Glandulis humanis Descriptio.

Glandularum verò humanarum Canales excretorii principio ſuo ſub Urethræ membrana altiùs demerguntur intra corpus ſpongioſum, cuius vaſis in ingreſſu ſuo proximè ad initium ambiuntur, atque muniuntur; indè membranam Urethræ internam ſubeunt, ad cujus interiora paulatim emergunt, ut totâ ſerè longitudine ſua urethræ ſuperficiem excurrentes, velut anaglypticè delineati, levique dorso prominuli apareant.

Quò Glandulæ propior Canalis eſt, & cavitas illi major, & tunicæ ſunt conſtantiores, quò magis recedunt, cavitatis habent & roboris minus, ſed utraque in progreſſu ad finem usque inſensibiliter exileſcunt.

Deferuntur ductu non recto, ſed aliquantulùm obliquato: Namque cum primùm ad Urethræ ſuperficiem emergunt emicantve, a ſe invicem recede-

re incipiunt, receduntque paulatim, mox cursu medio superato iterum mutuò inclinantur, ut illorum extrema ferè ad contactum aproximentur, exiguo non nisi relicto intervallo, sicque Canales singuli subcurvam lineam, simul autem clipsim prope, describunt.

Canalium etiam extrema non liberè in Urethram hiant, sed paululùm intorquentur & flexuosa fiunt in exitu suo, quod maximè apparet quoties ductus comprimitur, & liquor ad exitum urgetur. Hinc maxima setas suillas etiam minores insinuandi difficultas patienter superanda, quæ in reliquo, nisi fortè ad canalis in tunicam, Urethræ trajectu, nulla ampliùs occurrit.

An fortè *meatus ille novus sed exilis concavus, quem in homine invenit Jo: Daniel Major cum Casp. Marchio, qui ex porositatibus Prostatarum in Urethram educitur & terminatur, per quem seminalis ille liquor in fistulam stillat* referente Th. *Bartholino*, illorum sit unus Ductuum,

Anat. lib. I. De Inf. ventr. Cap. XIII. De Vas. Defer. &c.

ctuum, quos invêni (ut candidè fatear) nihil certi possem ſtatuere, cum Auctor a *Bartholino* citatus ad manus meas nundum pervenerit, licèt Ejusdem Consultationes Medicas aliquot viderim relatas ab altissimi nominis Viro Medicæ toto orbe Universitatis Bibliothecario, de rebus Anatomicis, Chymicis, Pharmaceuticis, Medicis optimè merito, Jac. *Manget* in suo, verè *Theſauro Medico-Practico*. Quatenus tamen ex *Bartholini* relatione conſtat, non puto Adversario fortè alicui ansam dari posse ut Glandularum, Ductuumque Noſtrorum novitatem audeat impugnare.

Similitudo cum canalibus uteri vaccinis.

Propius eſt ut Ductus Noſtros comparem Canalibus liquorem pituitoſo-seroſum ad Urethræ confinia in Uteri Vaginam deponentibus, quos in Muliere detexit *Graaffius*, [a] in Vaccis *Malpighius*, [b] & tum in Vaccis tum in Mulieribus elucidavit Casp. *Bartholinus* [c] a *Clarissimo Du Verney Regio Pariſiensium Anatomico primùm* (ut ipse fatetur) *edoctus*. A Glandula nimirum

[a] *De Mulier. org. Gen. inserv.*
[b] *Dissert. De Utero.*
[c] *De Ovar. Mulier. Epiſt. ad Gul. Rivam.*

mirum ex plurimis aliis (ut *Bartholinus*) seu a folliculis subrotundis glandulosis (ut *Malpighius* vult) conglomeratâ in Vaccis, in Mulieribus verò a Corpore Glandoso Prostatis virilibus persimili, Canales duo, in Vaccis satis spectabiles, in Mulieribus proportione longè minores, hi stylum, hi setam duntaxat suillam, admittentes ad Vaginæ latera emittunt, qui latô capitulô evidentique hiatu (ut cum *Malpighio*) seu conspicuo & in Papillam protuberante ostio (ut cum *Bartholino* loquar) in Vaccis, nullâ in Mulieribus protuberante Papillâ, supra meatus urinarii orificium, subviscidum liquorem emittunt, quo & lubricatur, & in venereo clysmatico opere delectabiliter inspergitur plena voluptatis fœminarum vagina. Immo quavis comparatione aptior & accommodatior illa est Glandularum nostrarum similitudo cum Glandulis hisce duabus, quas ad Leporis fœminæ vaginam, Testiformes apellat Jo. Jac. *Harderus*, atque describit *ex albo-flavescentes, magis*

quoad

quoad externam faciem quàm internam Conglobatis similes, dissectas & pressas humorem e suis porulis hìc illic reddentes albidum crassiusculum, qualis in non-nullis animantium Prostatis deprehenditur, corpore tortuoso sub-fusco velut epididymis utrimque ambitas, unde ductus tortuosus ceu ejaculatorius prope orificium externum interiùs inseritur.

Schol. Observ. IX. Fig. I. Lit. b.

Traductam a *Malpighio* & *Bartholino* canalium horumce descriptionem, fortè nimis obscuram ne culpes (Amice Lector) utpote ex Clarissimis Viris excerptam, contractamque eo solùm consilio, ut institutam Glandularum ductuumque novorum cum illis analogiam juxta-positione evidentiùs demonstrarem, utque etiam confirmem Glandulas, quas superiùs exposuimus Urethræ Disgregatas cum Glandulis & canaliculis, quibus Vagina, totusque Uterus irrigatur, analogas esse.

Cum Prostatis virilibus.

Quibûs jam constantibûs probatâque aliunde a præcitatis Authoribus harum Vaginæ Glandularum cum glan-

glandoſo marium corpore seu Proſtatis comparatione; facilis Tibi largirer (Lector Prudentissime) ut si fortè Glandulis noſtris (ut novis rebus solemne eſt) novum procudere nomen ad clariorem intelligentiam utile censeas, illud ab inſtituta analogia eruas, & *Aſtites conglomeratas*, seu *Proſtatas minores* denomines, quibus liquor tum muliebris tum virilis Glandoſi corporis liquori analogus excernatur, velut qui insensibiliter percolando Urethram irroret ne exsiccetur, subliniatque ut ab urinæ seminisque acrimonia muniatur; impetuoſè autem projectus Urethram suavissimè afficiat in coitu. Ut ideò superiùs expoſito Urethræ Diſgregatarum uſui, similis non modò, sed idem omninò Conglomeratarum apareat.

Et indè Cognominatio.

Uſus.

Qualis Diſgregatarum omninò.

Ne verò per Urethræ longitudinem iſtæ fuerint (illarum more) dispersæ, per tractum videlicet a Proſtatis ad usque ubi nunc aperiuntur earum canalia, seu (quod idem) ubi pullulare incipiunt Diſgregatæ; prohibuit fortasse necessitas compressionis, cujus

Ratio.

ut indigæ erant, ita obtinendæ minùs aptæ, hujusmodi in tractu, ubi fistula urinaria superiùs corporibus nervosis partim sejuncta, partim laxiùs unita, inferiùs spongioso corpore multo, velut tomento obfarcta, compressionibus aut destituitur, aut cedere satìs ad glandularum expressionem non potest. Colligi itaque ac velut confluere illuc omnes debuere, ubi potentiam muscularem oportunè advolutam sibi possent nancisci. Sicque major colligi humoris copia, unoque jactu emitti potest quà major fortè est ejusdem, & quidem copiosioris necessitas, uti
Vid. pag. 71 superiùs conjectabamur in Brutis; in illo videlicet freto, in quod ab Acceleratoribus suis angustatur Urethra, ut illac arctiùs fluente semineo, urinosoque liquido, faciliùs posset exuri.

Quoniam verò liquor iste fluxilior tenuviorque esse debuit ut longiusculo exiguoque canali tranando par esset, minus congruum Naturæ fuisset glandulosa mole Prostatas augere, ab iisque liquorem istum petere, à quarum

pro-

propria textura non nisi viscidiusculus humor secerni consuevit; nisi fortè id in canibus præstitum, quibus prostatarum liquor, analogo Conglomeratarum adstitum liquori fortè permixtus, videtur longè serosior.

Cum hisce usibus liquidum istud inserviat, ut vel sola rei expositione, ac contemplatione ex insinuatis Capite præcedenti liquet, facilè intelliges rerum Mechanicarum & Anatomicarum peritus, in hoc opere tale esse Naturæ artificium debere, ut passim, lentè ac sensim flueret hoc liquidum in ordinario statu, & data occasione impetuosiùs prosiliret, ut de Disgregatis disseruimus supra.

Ut ergo passim in Urethram flueret hoc liquidum, nullam emissario Canalis muliebris aut virilis apposuit carunculam aut papillare impedimentum, ne cum assiduus, aut ferè assiduus saltem esse debeat liquoris proventus, in assidua, vel ferè assidua actione Potentias detinere cogeretur: quod cum nimis implicitum evaderet, non

Nulla ad canalis exitum caruncula.

oblitæ machinarum suarum, sed bene-sapientis Naturæ fuit Carunculam, aut Papillam deficere: opposita autem ratio voluit Carunculâ Deferentium orificia, Papillis Prostatarum canaliculos muniri. Quamquam & illud Astitum conglomeratarum canales ab hoc objice potuit liberare, Urethræ necessaria nimiùm æqualitas papillæ elevatione facilè ledenda.

Sed ejus loco aliæ resistentiæ

Harum resistentiarum loco remoras plures habet hoc liquidum in se ipso, in Glandula, in canali suo: in se ipso propriam viscidítatem; in canali extenuationem parietis, & cavitatis suæ, canalis ascensum, obliquitatem, extremique intortionem; in Glandula minorem cedentiam & compressibilitatem, qua fit ut difficiliùs urgeri introrsum tota glandula singulique acini possint, unde alioquin promoveri secretiones & secreti liquidi fluxus non est ut hìc loci probemus.

Ut colligatur tantispet liquidum.

Hæc inquam omnia facilè puto ut in ordinario statu sensim & lentè fluat hoc liquidum. Eidem usui Canalis Vac-

cini

cini emissario apposita est Papilla; velut canalibus Deferentibus Caruncula, & canaliculis Prostatarum in Urethram hiantibus Papillæ, ne vel noxiè vel inutiliter prodigeretur liquor, sed oportunis temporibus cumularetur, quibûs abundanti profusione usum cui destinatur meliùs præstaret. Huic usui cui Papilla in vaccinis Canalibus, sufficit liquoris visciditas, & exilitas exitûs in Canalibus muliebribus, recensitæque resistentiæ in Virilibus. Quæ propter copiam liquoris nitentis in emissarium in Vaccis fortè minùs sufficiebant, sed aliud impedimentum, Carunculæ scilicet, fuit moliendum.

Hæ resistentiæ utcumque leves aliquo saltem momento sunt superandæ potentiis ad Glandulas & Vasa oportunè adhibitis; his inquam potentiis, eôque artificio applicitis, ut ordinariò velut otientur, & levem saltem actionem exerentes, hujus liquidi secretionem, excretionemque lentè procurent. Datâ verò necessitate agant validiùs, quin etiam aliquando validissimè. Potentiæ sunt.

Mi-

Mites ita-dixerim potentiæ sunt Arteriæ & Vaſa Glandulæ diſtributa, eîdemque & Canali adjacentia. Nimirum a vaſis proximis surculi in plures diſcerpti ac ferè reticulati singulos exteriùs acinulos irrigant; ac intercepta acinulis ſpatia subeundo Glandulæ meditullio altiùs infiguntur.

Adjacet verò Glandulæ Arteria, corpus Urethræ spongioſum irrigans, quæ poſtquam Glandulæ ramos diſtribuit, ejuſdem regionem præter-greſſa, duplici ramo in corpus spongioſum inseritur. Ductibus excretoriis accumbunt Vaſa ipsa Urethræ corpus spongioſum contexentia, quæ ideò providè canalis exortum ſtatim arctiùs complectuntur, reliquum comitantur adjacentes.

Arteriæ,

Vaſa itaque liquidum Glandulæ inferentia non ad nutritionem ac vitalitatem modò, aut ad secretionem quomodo-libet illud suppeditant, sed ad liquorem secretioni disponendum, secernendum, secretumque jam promovendum in fluxum ad proportionem parvitatis in Glandula & liquore suo aptissi-

Cum Venis supra Glandulas reticulatæ

tissimè comparantur. Nimirum Glandulam involvens exiguus ille vasculorum reticulus quantùm (ad proportionem exiguæ etiam Glandulæ) mutuis fluentis intra ipsum sanguinis incursibus & allisionibus, & per consequens divulsionibus a cohæsione sua, ad secessum partis a parte, seu ad secretionem disponat, patet ex iis, quæ de reticulorum vascularium usu in animalibus solidè non minùs quàm facundè disseruit Vir prodigiorum in Mechanico-Medicis *Laurentius Bellini*.

Contractio insuper & distractio Arteriarum præcipuè, tum quæ Glandulam subeunt, tum quæ ad Glandulæ contactum excurrunt, nisu distractionis suæ vel Glandulam totam ad contactum positam, vel unam-quamq; Glandulæ partem, inter duas quasque Arteriolas comprænsam, alternè comprimant, alternè liberam a compressione relinquant, ac alternè liquido suo impleri Glandulæ utriculos, alternè secretum in sinulis liquidum agant in canales suos, & extra canalem derivent.

Glandulis adjacentes per easque distributæ.

Insu-

Urethræ Vaſa.

Insuper adhærentia per Canalis longitudinem, aut transversè, ad initium præcipuè, vaſa spongioſum Urethræ corpus contexentia, cum diſtractilia sint & contractilia, erunt & ipsa potentiolæ quibus liquidi fluxus & exitus promoveatur. Potissimùm contra impedimentum viſciditatis, necessarium fuit potentiolas seu motus diſtribuere seu digerere ad superficiem externam canalium, quibus canalis sectim premeretur, ac urgeretur introrsum, ut tum a mutuo contactu, tum a contactu parietum divelleretur liquidum, & singulæ moles liquidi agantur vel ad immissarium, vel ad emissarium, ut indè a liquido super-affluente ex immissario versùs emissarium, immo & extra determinetur, quà patet exitus.

Inminutio reſiſtentiarum.

Rursum ut in hoc canali fluxui remoram facit cavitatis extenuatio, sic facilitatem aliquam præſtat membranarum gracileſcentia.

Rursum ut conica vasculi figura impedimentum efficit ad fluxum, ita facilitatem præſtat inæqualitas momentorum

torum quibus canalis præditus est: neque enim momentum suum denegandum est membranulis canaliculum constituentibus, cum instructæ sint facultate contractili. Cum enim crassiores sint tunicæ ad inmissarium, seu propè glandulam, tenuviores ad extremum, seu emissarium, fiet, ut ad inmissarium canalis major sit facultas contrahens, minor versùs emissarium: Quare contentum liquidum sensim urgebitur ab inmissario versùs emissarium, nempe a loco ubi crassities villorum major est, atque ideò major validitas facultatum contrahentium, & momentum earumdem majus, ad locum ubi villorum crassities minor, ideòque momenta contractionis minora.

Quo-ad canalis intortionem probabile est eo tempore, quo major exigitur liquidi copia, ex obliquo directum fieri, distentâ nimirum Urethrâ.

Momentosa autem magis potentia musculus est, qui valido involucro glandulas utrasque ambit, atque complectitur, quem subsequente mox Capi- **Advolutus musculus.**

te exponam : poſtquam candidè profeſſus fuero quod hoc ipso momento contigit, sinè publica professione neutiquam prætermittendum:

nec si miſerum fortuna Sinonem.
Finxit, vanum etiam, mendacemque improba finget.

Virgil. Ma. Æneid. l. II

Huc usque jam planè deveneram; cum amicissimus unà ac Clarissimus D. Joſeph *Paschalis* me perhumaniter moniturus, retulit *Mons. Mery* (Accuratissimus ille, & exactissimus Pariſiensium Anatomicus, nunc Regii Noſoçomii (*l'Hotel Dieu*) Chirurgus primarius) *a aussy decouvert dans l'homme sous la partie virile deux petites glandes de la grosseur d'un pois. Elles sont placèes au dessous des muscles accelerateurs, & èloignees du corps des Proſtrates d'environ un pouce.*

Journal des Scavās Tom. 12. A. 1684.

Officioſum benevolentis Viri monitum non maximè gratum habere non potui utpote quo aut negligentis aut plagiarii notam, quæ mihi (ut candido cuique) semper teterrima viſa eſt, longiùs declinarem; quoque palam professò eum me hominem præſtarem, qui agere omninò velit ingenuè. Pro

Pro hoc utique candore, pari mihi libertate liceat apertè dicere, me glandulas iſtas ex me non invenisse modò, sed & qualîs sint naturæ (conglomeratarum videlicet) quo canali, quôque liquore præditæ, quos uſus, quibusque mediis præſtent, quibus, qualesque in brutis adsint, quibus, qualiterve denegatæ suppleantur analogis inſtrumentis, expoſuisse; ut quibus præcipuè morbis obnoxiæ sint mox enarrabo: quibus sanè desideratis, næ ego glandulas illas a me inventas, aut satis perspectas habuissem.

CAPUT IV.

De Glandularum Urethræ Conglomeratarum musculo.

Muscularis Emboli necessitas ad fluidorũ motus.

AST ubi difficilioris momenti occurrit reſiſtentia, validioris quoque momenti potentiam applicari animalium mechanices, seu mechanicæ peritiæ plenum artificium naturæ voluit. Hæ potentiæ illæ sunt quæ majori vigeant momento contractionis, nec sola inſtructæ sint facultate contractionis naturalis, sed etiam contractionis super-additæ; nempe inſtructæ sint villo contractili, seu fibra motrice carnea, quibus facultates contractiles conſtituuntur. Id sapientissimè factum jucundissimè observamus in canalibus conicis, in quibus liquidum de se ipso iners fluere debeat a latiori inmissario in canalem vel emissarium anguſtius; ad superandam occursuum reſiſtentiam ad singula canalis segmenta, vel ad inmissarium, potentia muscularis ad coni baſim apponitur, velut

ad

ad basim seu inmissarium coni, seu conici canalis arteriosi musculus cordis constituitur, cujus vim, agendi modum, & æquilibrium; in sê, ad canales, & liquidum suum doctissimè Præclarissimus *Baglivus* exposuit. *Tract. De Fibr, motr. & morb. specim, l, 1.*

Et quum hæ resistentiæ potissimùm occurrant ad secretionem, & excretionem liquidi per glandulas, & canales suos, industre Naturæ artificium potentias musculares ubique adhibuit, quibus a glanduloso corpore exprimeretur in inmissaria seu canaliculos excretorios, ex his urgeretur in canalem communem, tandemque in emissarium, sicque superaretur quidquid resistentiarum adest in glandula, in canali, in contento liquido. *Exemplum luculentissimum & veluti maximam glandulam patentem oculis habes in Intestinis ex Bellino*: Machinam comprimentem in abdominis musculis, qui momenta sua cum dirigant ad singula puncta contentæ cavitatis, aguntur quòque vi contractionis suæ, vigentque super intestina tanquam super magnam glandu-

Ad secretiones & excretiones.

Opusc. De mot. cord., de ferm. & gland.

du-

dulam, & in Lactea agunt, & per ipsa tanquam per canales excretorios urgent; Ut magna hæc secretio in magna hac glandula musculosis planis plurimis efficitur, sic reliquæ in animalium corpore secretiones in glandulis musculosa fibra perficiuntur.

Liquidorum præsertim pigriorum.

In iis verò præcipuè secretionibus, quibus fluidum iners separatur, quasque repentinis quibusdam motibus aliquando fieri uberiores oportuit, muscularem potentiam præfecit. Cum enim tale fluidum non sit sufficienti instructum impetu ut possit sê-ipso fluere, debet eundem aquirere a compressione extrinseci, ideoque ab aliquo contractili, & cum major datis temporibus emunctio liquidi necessaria sit, ideò major contractio comprimentis involucri, quare involucrum illud non solùm naturali, sed etiam super-addita contractione contractile sit oportet. Fasciculus autem naturali, & super-addita contractione contractilis quid aliud esse nisi musculus potest? Hinc cum salivæ uberior proventus inter

ter maſticandum sit neceſſarius, ejusdem glandulis & ductibus admovit potentias; quæ inter maſticandum agitantur quas exponit Casp. *Bartholinus.*

At quid ego de musculis super inteſtina, & supra glandulas reliquas vigentibus? Quid ego de glandulis salivalibus? ut oſtendam necessitatem musculi glandulis noſtris super-imponendi. Exempli certissimi, & plenæ analogiæ loco ponam quod de glandulis suis vaginalibus habet Casp. *Bartholinus*: Nimirum Præclarissimus Auctor *haſce glandulas* (Vaccarum vaginales) *fibris carneis peculiaribus & propriis undique inveſtiri observavit: quia humor externi non poteſt niſi protuberante papilla, prospexit Natura glandulæ fibris carneis, quibus in actu venereo, cum liquor excernendus eſt, premerentur glandulæ, ut papillæ protuberarent. A Sphinctere vesicæ videntur hæ fibræ carneæ oriri, quem-ad-modum & Virorum Proſtratas a musculoſis fibris super-impoſitis a Sphinctere vesicæ oriundis contrahi asserit Regn. De Graef.* Quin & glandulas

Exiſtentia ad glandulas Vaccarum vaginales.

Epiſt. ad Gul. Rivam De ovar. mulier.

illas,

illas, quas in *Talpa* Proſtatas conglomeratas, aut iis ſaltem analogas ex *Rayo* retulimus ſupra [b]; musculari involucro minimè deſtitutas obſervo ex hiſce met Auctoris prælaudati verbis [c]: *Cumprimis verò considerari dignum omnes has partes carnoſis tegumentis muniri, ex quo manifeſtum ſit contrahi eas, atque ſic ſeminalem materiam propellere &c.*

b *Cap.* 3. *p.* 73.

c *Synops. Hiſt. Quadrup. Tit. Talpa.*

Præter neceſſitates itaque quas communes cum glandulis omnibus conglomeratis & præcipuè cum ſalivalibus habent noſtræ conglomeratæ, cum uteri conglomeratis glandulis *Malpighianis* aut *Bartholinianis* peculiarem habent neceſſitatem mechanicam ut eôdem, quo illæ, modô, iiſdemque rationibus carneos ſibi lacertulos, fibrasve musculares adſciscant, qui naturali contractione, & compreſſione ſua liquidum a glandula ſenſim exprimant, & per canalem ſenſim urgeant: contractione verò ſuper-addita liquidum glandulæ & canalis velut embolus in ſyringa impetuoſè projiciant.

Mus-

Muscularis iſte faſciculus portio eſt musculi urethram conſtringentis, quem *non-nulli* apud *Galenum* .a. *apellant Sphincterem, seu ſtrictorem*; utì poſt *Galenum* *Veſalius* .b., *Valverda* .c., & Veſaliani cæteri, qui pro genuino vesicæ Sphinctere attulerunt: *Riolanus* .d. Sphincterem vesicæ externum, *Lindanus* Spleniatum, seu Faſcialem apellat.

Musculus ad Adſtites cõglomeratas.

.a. *Anat. Adminiſt. lib. VI. cap. XIV.*

.b. *Anat. de Corp. Hum. Fabr. lib. II. Cap. L.*

.c. *Lib.XI.De Musc. Cap. XXXIV.*

.d. *Enchyrid. lib. V. cap. XIV. de musc. ves.*

CAPUT V.

De Morbis Glandularum Urethræ, & speciatim Gonorrhœa.

UT pars organica quælibet, millenis obnoxia læſionibus eſt, ac cruciatibus exercetur Urethra virilis, suo, vel partibus aliis, præſertim vicinis comuni vitio. Præter-naturali geneſi meatus ad Glandem imperforatus contingit .e., ut præter Veterum monumenta

Occluſio â natalibus, & aliò apertio.

Job. à MecKren *obs. med-chir.*, *Melch.* Fribe *obs.* 98. *miſc. med-phyſ. A.* 3., Beniven. *c.* 9, Bierling. *obs.* 204, *Ephem. med phyſ. Germ.*, *Gerb.* Blaſius *obs. med.* 5.

observat Goth. Sam. *Polisius* * ; loco insueto aperitur ; ut apud Th. *Bartholinum* .a. , Convulsione tenditur, vel retrahitur .b., etiam subitaneè .c. , Paralysi enervatur, Phlogosi exuritur; Pruritu vexatur, Tumore tunicarum, quandoq; crudo, quandoque purulento .d., aliquando etiam carcinomatoso, vel Sphacelo afficitur; Acri suo-met liquore, urinâ, purê, vel calculô excoriatur pertranseunte; eodemque in-hærente .e. , vel innato .f. , vel sabulô .g. , tumefactione, tumore, hypersarcosi, vasorum interiorum varice : ut mihi observare contigit ad radicem urethræ, & *Petr. Bayro* .h. , & circa rugas Vaginæ uteri

*Obs. 106 Misc-Med-phys Dec. 2. A. 9.
.a. *Anat. Ref. l.* 1 *c.* 24., Blancard. *inst. chir. par.* 2. *cap.* 14.
.b *Jo.* Schmid
.c. *Petr.* Sorbait.
.d Hippochr. *Aph.* Cõvulsio, Paralysis, Inflammatio.
Tumores varii
Sphacelus
Excoriatio
unde tubercula
Obstructio .
.e. *Nic.* Tulpius obs. *l.* 4. *cap.* 34.
Jo. Burgius, *Theoph.* Bonetus.
.f. *Laur.* Ferhr, Helvig. & SchroecKius *Dan* VVinclerus.
.g. *Jo.* Schmid, Dodonæus, SchencKius
.h. *Pr. l* 5. *c.* 3, Severinus *med. Eff. pag.* 80
.i. *Inst. Chir. part.* 3. *c.* 20. *de Hæmorroid.*
.l. *Amat.* Lusitanus *c.* 6. *cur.* 19., VVincl., *Jo.* Schmid., *Mel.* Frib. .m. Dodon. *Ann. ad c.* 77., *Ant.* Beniv. *obs. mir.*, Fernel. *Path. l.* 6. *c.* 10., *Schol.* Holl. *ad c.* 50. *l.* 1. *de morb int;* Cardan. *com. in Aph.* 76. *Sect.* 4, *Hipp.* Rondolet. *hist. aq.*, Ronsæus *epist. med.* 10. *&c.* .n. Molinett. *diss. Path. l.* 6. *c.* 8. .o. *Plumbo Ol.* Borrich., *pilis plumbeis Sigis.* Elsholt., *globo sclopet Act. phil Angl. m. oct.* 1668. *p. Polyp. viv.* Schultz., *Animal. millep. simil.* Duret., *Asell. viv* Jacob., *Insct. viv nigr. form.. scorpionis Th.* Barthol. *hist. anat. cent.* 4. *&c*, *Flatu VVolfg.*

Steph.

Steph. *Blancardo* .i. : Sanguinis grumo .l., purê crasso, vermibus .m., extraneisque .n. diversi .o., & absoni etiam generis .p. (de quibus fusè Ephemerides, & Compilatores) obstruitur . Externis, puta tumoribus, hæmorroidibus, aut duris fæcibus, penis distensione, phymosi, hydrope, inflatione .q. premitur, angustaturque : Vulnere .r., aut contusione .s., læditur . Ab externâ intemperie communia cum Pene patitur. Ab intrò admissis irritatur, inflammatur, eroditur. Vasculorum ruptione, vel erosione, Hæmorragiâ, sanguineo mictu .t., ac tincto semine, partium seminalium vitiô Gonorrhœis inficitur : His aliisq; causis ulcere, fistulâque perfoditur; unde urina loco non convenienti emittitur .u., aut post ulcus coalescentia meatûs contin-

VVedel. *in epist. Th.* Barthol; *Ol* Borrich; *ossiculo Th.* Barthol; *pilulâ purgante Id; Pilis Dan.* Horst. *epist. ad T.o.* Barthol; *Andr Cnœff.*, *David.* Spielemberg.

Compressio .q. Dodon., Schenkius. .r. *Regn. de* Graaff. *de vir. org.* *Jo. Huybrechz.* .s. *apud* Galenum.

Vulnus.
Contusio.
Intemperies.

.t. *Luc.* Hannæus.

Mictus sanguineus.
Gonorrhœa.

Ulcus.

Fistula.
Coalescentia.

.u. *Th.* Bartholinus *hist. c.* 4 *p.* 422, Salmuth. *cent.* 1. *obs. med. obs.* 60, *nu.* 39.

x..

Eusthach Rudius *l.* 2. *c.* 53. , *Am.* Lusit. *cent.* 2. *cur.* 21., Platerus *obs. c.* 792. .x. *Jo.* VVierus.

Meæ autem operæ pretium est illos duntaxat morbos exponendos assumere, qui â Glandularum exaratarum vitio pendere propiùs videbuntur. Et quidem, cum partium omnium morbi â solidi, ac liquidi ejusdem partis læsione dependeant (quod nuper illustravit Illustrissimus ipse Summi Antistitis Medicus, & Medicorum primus Antistes Jo: *Lancisius* .g.) ità istarum morbi ab horum vitiis sunt omnino petendi.

Proprii Glandularum Urethræ.

.g. *De morte subit. lib.* 3.

Ratione igitur solidi, causa morborum in hisce glandulis erit quidquid glandularum quantitatem continuam vel discretã, vel internam structuram, aut libertatem canalium, aut motum potentiarum ad glandulas lædere potest. Ratione fluidi quidquid liquidũ harum glandularum minuere, augere, incrassare, solvere, acuere, aut consimiliter modificare aptum est.

In Solidis.

Eaq;

Eaq; vel â primordiis, vel adventitia. Nimirũ velut ê partibus geminatis alterutra, sic ê multiplicatis aliquæ [naturâ subindè in organis præsertim genitalibus ludente] deficiunt, exceduntve. Primum in Conglomeratis .a., secundum in Disgregatis contingit. Major minorve moles evenit, aut proportionata reliquis partibus, aut improportionata: ità densitas, aut laxitas; ità canalium conformatio; sic & potentiarum appositio varia, non sinè aliquo, levi saltem, officii detrimento. Aberrare etiam posse quis dubitet Adstitum canales? quem-ad-modum ductus salivalis apud *KerKringium* Spicileg. Anat. obs. 68.

Natales.

.a. *Fortè in* Andria Martel *apud Georg. Abrab.* Merchlinũ, *& in aliquibus ex Hermaphroditis; fortè etiam in illo, cui à nativitate, Penis pro ano fuit nullâ cum vesica urinariâ* *VVolf.* Striegel. *in litt. Viennâ datis ad* Sachsium.

Adventitiæ solidorum læsionis aliæ ab externis sunt, aliæ ab internis. Primæ in re præsenti sunt vulnera, contusiones, stimuli. Secundæ sunt Glandularum congestiones, vel exe-

Adventitii.

Externi.

siones

ſiones, canalium corrugatio, compressio, obstructio, potentiarum adjacentium paralyſis, vel convulsio, quatenus ab aliorum solidorum vitio, aut à liquidis pendent laxitatem nimiam, aut rigiditatem, aut consimilem intimioris structuræ labem glandulis, aut partibus adjacentibus lentiùs citiùsve inducentibus.

Vulnus.

Vulnere pariter ac contuſione continuitas, ità ac structura, vulnere autem quandoque magnitudo etiam, & numerus læditur. Porro ex vulnere harum glandularum prçſertim Adstitum, atque earundem canalium non nulla eveniſſe incommoda possunt, tùm illa maximè quæ vulneratis Glandulis .a., earumque Lymphaticis .b., atque in Salivalibus prçſertim superioribus, & lachrymalibus contingunt; quod ultimum evenit magno *Hildano* .c. curanti, sed ista ne-

.a. *De conglobatâ inguinali Frider.* Ruysch *obs. anat. Chir.*, *Fabr. ab Aquapend. l.* 1. *de. tumor. cap.* 13.

.b. *Jo.* Muys. *in Prax. chir. ration.*

nescienti, quodque clarè expo- nit Joh. *MunnicKs* .d. Nempe ut glandularis lympha passim ex- tillet, præsertim in ejusdem par- tis motionibus, fonticulo diffi- cilè exsiccabili, & aliquando in fistulam abeunte; ut ex sau- ciato salivalium altero in Mili- te Regiminis *delle Guardie* unà cum Domino *Panealio* observa- bam. Hæc tamen non adeò ti- menda in Adstitum earumque canalium vulnere, quàm sit in salivalium, propter glandulæ canalisque exilitatem, & liquo- ris cum paucitate visciditatem, licèt inflammatâ tùm parte af- fluxus major fiat. Aut post vul- nus coalescit, occluditurque meatus, canalis reliquo ad usq; glandulam facilè in folliculum, seu sacculum dilatato. Ghirur- gis prǽsertī Lithotomis in sectio- ne pro calculo vesicæ, & ma- gis urehræ in hoc situ has glan- dulas, hos canales propono.

c. Cent. 5. obs. 80.

d. Chir. ad prax, hod. adorn. cap. de vuln. fac.

Con-

Contusione fibræ, ac nervi tum glandularum, tum partium appositarum distrahuntur, distorquentur, laxantur, franguntur; vasa comprimuntur, dilatantur, & contorquentur, aperiuntur, lacerantur; unde liquores universales, & particulares glandularum impediuntur, effunduntur, stagnant; unde tumores, inflammationes, sphaceli, ulcera, glandulis, partibusque vicinis non difficilè super-venient.

Contusio.

Perfricatione fibrę tum nerveæ, tum musculares motitantur, & ad frequentes contractiones, oscillationesque adiguntur; adeòque tubulis ad glandulas deferentibus, aut eferentibus irregulariter percussis, liquores mox vividè pelluntur, mox otiosè relinquuntur, mox strictè impediuntur in fluxu suo, semper tubuli, ac præsertim sinuli fibrarum, & glandularum

Exercitationes violentæ ad partem.

rum diſtenduntur, cùm repetitis potissimùm percussionibus liquores majorem in parte motum concipiant, atque rarescant. Hinc multiplicato, ac adaucto confertim motu ad partem, impeditoque passim regressu pars velut inflammatur, exprimitur affatim liquor Glandularis, etiam quandoque sanguineus. Sed & crebrioribus diſtensionibus vasculorum ac sinulorum, tum fibræ tum glandulæ cavitas laxatur, diſtorquetur, inmutatur; Unde laxitas, attritio, aut consimilis peruersio in vasîs, textuve fibroſo Glandularum, aut potentiarum adjacentium, quâ ſtagnationes ac impedimenta fluxûs humorum in glandula, & canali fient *a.*; aut in cribris glandularum aut in canalibus, quâ nimia fiet harum Glandularum expressio; adeòque & majori pressione, & maiori copia liquidi extendentur tum secretoria tum excretoria Glandularum. Qamob-rem ab hoc fonte nimiæ oſcillationis æquè nimios effluxus seminales, aut semini-formes ê glandulis etiam ure-

a. *Veluti fit nodus virgæ Ioh.* Ionſt. *Synthagm. Med.*

*Ut rumque ab hac causâ in Nob. Juv. Joa. Fortis loc. Infrâ cit. con Ignav. ad Ven. B. Jac. Fõtanus cons. 2. pro Nob. b. Vid. Hip. de terr. aq. & loc. In Schytis,

trhæ, ac impotentiam, tum â nimio coitu, * tum â diuturnis equitationibus b. fieri posse autumarem. Prioris exemplum habes in Juvene mastuprante apud Balth. *Timæum*. c, Secundi cum utroque vitio apud Jo. Jac. *Manget*, in consultatione pro Nobilissimo: *Penis Flacciditas cum aff. hypocb. &c.* d., Utriusque simul apud Io. *Fortem*, *cons. vasor. sem. imbecil.* e., & *cons. diffic. erect.*, *aren. mict.* f. &c.

Interni Stimulus

Consimilia contingent â stimulo consimiliter, licèt validioribus momentis, operante, validum tremorem, & subtilissimarum partium excursum per eorundem filamenta inducente: Unde vel rigiditate suspendet, vel contractione validâ, vel maxima nervorum succussione promovebit secretionem; & tandem attritis non solùm, sed & erosis filamentis laxitatem, stagnationes, exesiones inducet, ut patet â superiori Paragrapho, & â naturâ stimuli. Stimulum ad glandulas nostras potest efficere calculus, vel in eadem urethra, vel etiam in vesica, qui velut in Glande dolorem

c. Cons. med. l. 3. cas. 49. d. Bibl. med. T. 2. lib. IX. lit. I. Impot. vir. e. Cons. & resp. med. T. 1. cent. 4. f. Id. Ib. & Gul. Ballon. cons. med. l. 3. cons. cõgr. impot.

lorem ac pruritum, sic etiam totà urethrà irritationem ac titillationem poteſt efficere; ità arenulæ grandiores, urina acris, vel per se, vel per medicamenta acria, præſertim cantharides, injectiones erodentes, & consimilia.

Compressio.

Adjacentium quoque diſtensio nimia vel morboſa. Nimia ut in supra-dictis de nimiæ ad hanc partem oſcillationis cauſis, difficilique fœcum egeſtione; Morboſâ, ut priapismoide corporum nervoſorum tensione, eorumque, Glandis, Veſicæ, Ani inflammatione. ζ., vel quavis lædente ad contactum glandularum, vel canalium tumiditate, vel excreſcentià, ϰ., vel extraneo hujus-modi.

ζ. Hipp. 5. aph. 63.

ϰ. Ut in canalibus salivalibus observavit Steph. Blãcardus *Inſt. Med. l.*12. *atque ego etiã in milite regiminis Pedemõtani Pedeſtris cũ D. Scanzio obſervabam.*

Porrò liquoris vitium in glandulis tum Adſtitibus, tum Disgregatis præcipuum erit defectus aut exuberantia, crassities aut diſſolutio, hebetudo vel acrimonia.

Defectus.

Defectus vel à defectu hujus liquoris in toto, ut in nimia humidi absumptione à dispeptis iiſque peculiaribus; præſertim calefacientibus, calida & sicca aeris conſtitutione; aut glandularum

exilitate, vel defectu à natalibus .*a*; aut imminuto, ablato, depravatove per flacciditatem, vel tensionem, paralysim, vel convulsionem potentiarum elatere naturali vel superaddito, uti quæcumque Penis flacciditatem possunt efficere apud Mich. Ethmullerum; aut exhaustis à nimia venere, exercitationibus *, stimulis †, aut stranguriis humiditate sua viscicà, qua obliniuntur glandulis; Aut injectionibus adstringentibus, impedimento obstructionis, vel compressionis. Casum habetis apud Bened. *Sylvaticum* .*c*.; Aut liquoris debili appulsu, improportione cum secretoriis, vel coagulatione. Velut defectûs seminei liquoris exemplum habetis apud Jo. *Fortem* .*d*.; A rarefactione .*e*.; à debilitate facultatis animalis per nimium coitum apud Bened. *Sylvaticum* .f.; à Fascino, & ab aff. hypoch. *Id. Ib.*

a. pag. 101.

b. Colleg. pract. spec. de morb vir & mulier.

** pag. 105.*

† pag. 106.

c. Cõs. & resp med. cent. 3. De Dysur. pro Nob. Angl,

d. Cons. & Resp. Med. T. 1. Cent. iv. Pen flac,

e. Id. Ib. Ignav. ad ven.

f. Cons. & resp. Med. cent. 4. de tard. sem. ejac pro nob vir. Feder. Mart.

Incommoda

Defectu humoris oleosi urethram lubricantis læsam urethram, cum ardore urinæ, semenque non ita lubricè,

cite-

citèque ejaculatum iri animadvertit jam pridem *Galenus*, & ipse confirmat Jo: *Riolanus* g., pluresque à se visos asserit taliter affectos, victu humectante, semicupiis, & injectionibus olei amygdalarum dulcium sanatos. Ex hac causa in pluribus affectu quopiam præcipuorum viscerum inflammatorio, & febri acuta, aridove marasmo etiam senili defunctis, corii ad ignem exsiccati instar, exsuccam aridamque urethræ superficiem internam observavi. Nec non & ulcera fieri poterunt in urethra, difficiliùs quidem, sed eodem modo ac in vesica, ex defectu uliginis etiam suæ, adfuncto præsertim acri super-fluente. Quin & ab ejus modi liquore deficiente, aut etiam in salibus suis, & crasi malè qualificato depravari venerem, inertemve fieri posse, quem-ad- modum ex deficiente alteratâve salivâ depravatur gustatus, ac apetitus minuitur, opinarer ex analogia harum cum alterius generis glandulis.

g. *Enchyr. Anat. Pathol. l. 2. cap. 36.*

Depravatione

Augetur quantitas, aut copia hujus liquoris in toto, ut per euchyma, eorumque

Ab auctâ quantitate

rumque certa quædam alimenta; aut majori glandularum proventu naturali, velut in pluribus observavi; aut valido sanguinis Impetu, fortè etiam cum minùs facili regressu, utì contingit supino corpore, facilique hujus liquoris secessione, quod in melancholicis præsertim evenit; Obstructione, aut compressione venarum; Stimulo; Pressione, vel actis animi instinctu ad glandulas potentiis, vel adjacentium distensione nimiâ, vel morbosâ; vel earundem glandularum laxitate.

Incommoda. Ab hac copia distendi dolorificè glandulas præsertim Conglomeratas, cum difficultate mingendi; distorqueri, vel perrumpi tubulos excretorios, præsertim Disgregatarum, cum aliqua urethræ laceratione; proritari pollutiones, filamenta in urinis produci .*a.*, gonorrhœas promoveri posse certum est: immò gonorrhœas fieri aliquando ostendetur inferiùs.

.*a.* *Th.*Bartholinus *Epist. Resp. ad Daniel.* Horstium.

A crassitie. Ità crassities in hoc liquore contingit, vel ab universali vitio sanguinis crassi, vel fixi in lympha potissimùm; vel à laxita-

laxitate partis; vel à frigido, aut quopiam coagulante [ut acidæ sunt, ac adſtringentes injectiones) suſcepto.

Unde obſtructio canalium excretoriorum, ut obſtructa vascula ejaculantia observat Paul. *Amman*: Et Glandularum, & quæ ab obſtructione pendent inflammationes spuriæ præſertim, Tumores, tubercula diversæ indolis, & concretiones argilloſæ, prout cum impetu, aut lenteſcentiâ, aut acrimoniâ universi sanguinis, ac reliquorum humorum, glandularum iſtarum humoris crassities conjungitur. Quem ad modum in glandulis, & canalibus salivariis hiſtoriam habet *Lentilius* .a., & Steph. *Blancardus* b., H. *Roonhuyse* .c., in lachrymali Ant. *NucK*. Fortè jam contigêre glandularum præſertim *Adſtitum* tumores, aut per urethræ longitudinem tubercula in Disgregatis: inutile profectò non erit impoſterum animadvertere; utpote à quo multa possunt in excretione tum urinæ, tum seminis, totâque Genitalium œchonomiâ morboſè contingere. Tuberculum illud inter col-

Incommoda.

.a. *Ephem. A.* 4. *dec.* 2.
.b. *Inſt med. c.* 12.
.c. *l.* 2. *obs.* 34.

collum vesicæ, & Rectum, dysuriæ, & ſtranguriȩ cauſa apud Fabr. *Hildanum* .a., fortè in *Adſtitibus* fuit. Dubiè dicere possumus glandulas sub cervice vesicæ in Franc. *Mullero* observatas .b., hujus quoque generis fuisse. Fortè bina tubercula utrinque orificio vesicæ formâ, & magnitudine teſtium appoſita apud *Bartholin.* [cent. 1. hiſt. 23.) Adſtites fuerunt tumefactæ. Fortassè etiam lapilli ê perinæo pueri educti .c., ab hiſce glandulis Adſtitibus petiti sunt: cum mihi contigerit in Sene Renibus, Liene, Pulmonibus calculoſo observare in tubulis Proſtatarum, & Vaſorum Deferentium ad Urethræ principium Ejaculantibus, parvos, & inæquales calculos moleſtiam, & impedimentum tum urinæ super-lapsuræ, tum semini effluxuro efficientes .d.: Adeòque in Glandularum etiam iſtarum canalibus dari calculus aliquando poterit. Nec-non urethra humore suo fraudatur, aut improportionato alluitur; ut latera urethræ viscoſo iſto agglutinentur potiùs, quàm parietes lubricentur, & ure-

.b. â *Salona* Reiselio

.c. *Nic.* Pechlinus *apud Bonet. med Sep. tentr. T.* 1. *lib.* 3 *de Im. ventr. sect.* 26. *cap.* 35.

.d. *Huic simile obseruatum fuit â Theod.* De Mayerne *apud Frid.* Los- [illegible]

& urethræ orificium ad glandem potiùs, ut quandòque contingit, occludatur. Dysuriam quatuor dierum à pituita meatum urinarium obstruente, observat *Forestus* a., ut & aliam ex limoso humore Penem obstruente.

a. *lib. xxv.*

Ab Acrimonia, incommoda

Hujus autem liquoris acrimonia ab acri etiam universalium liquidorum crasi, aut per nimiam venerem, aut partis irritationem isthuc conversâ, conjunctis præsertim tenui partis texturâ, fibrarum tensione, vasorum plenitudine naturalibus, vel morbosis, simplices producit Gonorrhœas, & cum inflammatione, abrasione, aut ulcusculis ardorem, ac difficultatem mingendi, coeundique aliquod impedimentum apportat. *Aliquando*, inquit Georg. *Baglivus* .b., *ut sæpè vidi, gonorrhœa corripiuntur etiam homines cum muliere non infecta coeuntes. Id autem contingit in eis quorum sanguis particulis acribus, salinis scorbuticis, vel alterius generis abundat, unde nimio concubitus æstu universa penè liquida in motum concitatiorem posita, ondulando inclinant ad locum in quo ma-*

b, *Tract de fibr. motr. & morb. specim. 3 reliq. lib de morb. succes. c. x. de morb. senum.*

* Ray. Fort. l. 1. cent. 1. conf. pro nob. virg.
.a. lib. 24. cont. 3. c. 1.
.b. De hum. corp. fabr. l. 5. c. 13.
c. Cam. Tomas. meth. cur cap. 57. Vesling.
d. Lang. l. 2. ep. 5.
e. 1. de nat. mul.
.f. 2. de Morb.
g. Th à Vega de diff. febr. comm.
h. Ut illa periodica apud Petr. Job. Prukel. atq; illa cum phimosi, & urin. ard. apud Th. Bonett.
.i. Talis erat pollutio illa noct. post morbil. apud Goth.

jor est oscillatio: quæ quoniam est circa vasa seminalia in inguine; si concubitus vehemens fuerit, ac sæpè repetitus, singulæ partes acres salineque, tunc excitatæ, & in motum positæ deponi circa pudenda incipient, semelque incepta depositione, veluti unda sequente undam, aliæ quæ remanent in liquidis, circulando ibidem deponentur, & sic fluxus perennitatem producent, quæ Gonorrhœa gallica videtur esse, sed re vera non est, quia cum muliere non infecta supponitur concubitus &c.

Gonorrhœæ ter geminam faciunt divisionem Medici. *Primam* quâ dormientes per insomnia, aut levi quavis occasione, semineo liquore viri ac mulieres .*., frequentiùs ac ferè continuò, cum, vel sinè voluptatis sensu fœdantur. Talis erat ille apud *Rhasim* .a., & apud *Vesalium* .b. alter. Taliter affectus est Consanguineus meus, eâ de causâ infecũdus, & ad Tabem dorsalem proclivis absq; luis minima suspicione.

Secundam, quâ catarrhi .c., quandoque etiam cum geniturâ aquosâ, & tenui .d., permisti specie, assiduus molestusque

lestusque contingit fluor ; De quo in mulieribus .e., ac in viris *Hippocrates*. .f.

Tertiam demum, quæ ex Lue venerea albidum, vel sub-citrinum virus, quandoque etiam purulentum .g. continuò, nec sinè dolore, præsertim inter mingendum, extillat.

Communis Medicorum consensus est primam pendere à tali sanguinis, organorumque genitalium constitutione, ut copiâ .h., calore .i., aut acrimoniâ .l. seminis, sanguine, ac spiritu turgente, Vesiculæ cum adjunctis suis affatim semen emittant ; aut tenui ac evanido existente semine, eædem etiam flaccidæ laxato sphincterulo carunculari *, extillari sensim sinè sensu .a., aut levi quavis occasione .b., permittant. Fortè etiam obstruuntur quandoque meatus vesicularum, seminale tenuvius in sanguinem revehentes.

Secundam à phlegmatis salsi, vel crudi copia ; vel putrilagine, organa seminalia imbuente, atque laxante, præcipuè Prostatas in homine, utpotè

Sam. Polif. l. *Velut à cantharid. aut, à cathart. priapism. ut exemp. test. apud* Plater. *l.* 1 *obs. med. p.* 245 Sinibald. *l.* 3 *Geneanthr. Tr.* 1 *c.* 12, *&* Tymæum *à Nasturt. seu sisimbr.* SchenK. *obs. l.* 4

* *Apud Gul.* Ballon. *cons. med. lib.* 3. *cons. pro Juv. ad Vener. inutil.* .a. *Casum habes. in Princ. quodam apud* Cnoefel. *& Theod.* Craanen. *lib. Medic.* 3 *& Balth.* Timæum. *cas. med.*

 glan-

.b. in mict. & egerend. conat. Gul. Ballon. cons. med.

glandulæ sunt crassæ, ac spongiosæ magis.c., in muliere glandulis vaginalibus, vel uterinis, præsertim quoque prostatis.

Tres Gonorrœæ species.

Tertiam à venereo miasmate vasa seminea .d., vesiculas seminales .e., & Prostatas .f., etiam in mulieribus .g. insident, quibus inflammatis vel abscessis .h., ulcus consequitur .i., aut laxitas .l., atque curatis callositas super venit .m., aut in solis Prostatis ulcus est .n. ipsa Gonorrhœa, aut à Thymis in urethra enatis purulentam saniem exudantibus .o., aut à carnosa virgæ substantià, primò inflammata, indè ulcerosa diathesi affectà .p., aut à Penis nutrimento in saniem degeneraro .q.; De insectulo limaciformi in gonorrhœa infecti balano invento fides est apud Petr. *Borrellum* .r.

Gonorrh. spuria catharr. quotannis est. achyem. redeuntis histor. & curat. hab. apud Bened. Sylvat. *cons. & resp. med. cent.* 3 *pro Nob. Forojul.*

.d.. Lang. *Epist.* 5. *l.* 2 .e. *VV.* VVedel. *de S. M. fac. c.* 100. *& pharm. p.* 231. .f. *Jo.* Riol. *Ench. l.* 2. *c.* 39. *Steph.* Blancar. *Inst. Chir. c.* 42. *de Gon.* .g. *Regn. de* Graaf. *de mul. org.* .9. .h. Severin. *apud Th.* Barthol. *cent.* 11. *hist.* 36. .i. *Sylv.* De le Boè *append. tr.* 3 *ses.* 332. *& seq.* .l. *Andr.* Moellenbroch. *Eph. Germ.* .m. VVirsung. .n. Rondolet. *Pract. l.* 2. *c* 9. Palmar, 2. *de Lue. c.* 9. VVelsch. *obs.* 67 Ballon. *Epid. l.* 2. *p.* 160. .o. *Theod.* De Mayer. *Tr. de Arthrit.* .p. *Th.* Syden. *Epis.* 2. *resp. ad Hen.* Pam. .q. *Car.* Musit. *de lue. Ven. lib.* 3. *cap.* 2. *de Gon.* .r. *Obs.* 53

In

In omnibus hisce Gonorrhœis affici glandulas urethræ minimè dubitarem. Nimirum quoad primam, legitimamq; Gonorrhœam, unà cum vesicularum seminalium vitio, illud etiam istarum glandularum conjungi, præter naturali pariter læsione ac naturali officio utrisque affini, atque communi.

Glandularum urethræ vitium in prima.

Quo ad secundam par est ratio de glandulis urethræ, ac de vaginalibus in fluore albo, atque hanc urethræ virilis, ac illum uteri coryzam, à ferino quodam catarrho cum Bern. *Valentino* .a., apellare possumus, *ex continuo humoris nutritii abscessu, & fætidissima in hisce glandulis corruptione. Fur est* [inquit prælaudatus *Valentinus*) *Tyrannus ille morbosus, in partibus glandulosis stabulans, qui non vicinas modò, sed omnes insimul corporis humani partes suo defraudans nutrimento, in putrida hæc liquamina præcipitat.* Atque hæc perfacilè post gonorrhœas venereas contingit, facta nimirum ad hasce partes viâ, & stimulo ad eas-

In secunda

Theop. Bonet. *med Septentr. part ult. l. 4. de Mul. aff. sect. 1. obs. 1.*

easdem proritante, eò maximè quod cum substantia glandularum vesicularis sit, faciliùs distendi potest, tubulique, cum sint tenelluli, faciliùs erroduntur. Idque maximè, si vitium prostatarum adjungatur, non modò in ipsamet glandula ejusque succis, sed & in vasis magno plexu Glandulas complectentibus, quæ sæpiùs varicosa, & polipposo sanguine obstructa, aliquando & calculosis concretionibus impedita comperi. Ab acri urinâ leve aliquod stillicidium seminalis materiæ ortum notat Raymund. *Fortis* a.

a. *Cons. & resp. med. Tom. 2 cent. 3*

In tertiâ verò, nimirum virulentâ, Glandulas nostras affici, immò primam has esse morbi hujus sedem, ratio illa manifesta videtur, quam in præfatione attigimus, quòd facilius sit venerea miasmata viciniorem partem, utpote sunt hæ glandulæ, ingredi, quàm, ut prostatæ sunt, remotiorem. Secundò. Quòd satis liqueat, ab hisce glandulis provenire liquorem puriformem posse. Tertiò. Dolor ille, qui per totam urethræ longitudinem persenti-

tur-

tur, non solùm ejusdem fundum per prostatas, sed totum urethræ tractum per glandulas suas affectum esse manifestò commonstrat. Quartò. Ex eo quòd dolor urgeat ubi confertiores sunt glandulæ, nimirum ad urethræ fossulam. Quintò. Quòd in aliquibus gonorrhoicis cadaveribus nullum in prostatis vitium compererim, sed urethram dumtaxat phlogosi affectam, Disgregatas turgidas, & viroso liquore scatentes. Sextò. Nostram confirmare sententiam videtur gonorrhœâ laborantium duorum cadaverum dissectio habita à Steph. *Blancardo* .a., quâ Prostatas non semper in vitio esse deprehendit, sed vesiculas parvas *in interna penis parte excitatas, purulentamque materiam fundentes*. Septimò. Aliter difficilis admodum esset via quâ venenum hoc gonorrhoicum viris communicetur, luculento ejusdem *Blancardi*.b. testimonio: *Viæ, per quas humor iste, seù potiùs venenum in prostatas ducitur, non adeò sunt manifestæ, ideòque res hic accuratè rimari oportet. Per arterias adducù*

a., Inst. med. Chir. par. 3. cap. 42 de Gonorrhæa.

b. loc. cit.

cù

ci nequit, quia vasa hæc sanguinem quidem adducunt, sed nunquam versùs superiora reducunt; neque venæ esse possunt, quoniam illæ ex omnibus partibus sanguinem superfluum ex tenuioribus vasculis ad majora, & ampliora revehunt: neque nervi, neque vascula lymphatica sunt. Quales itaque vias demonstrabo? &c. Dico me peculiares ignorare vias. Quam-obrem alio quodam modo rem exponit eleganter.

In tertiâ præsertim. Inventis autem urethræ glandulis res tota in plano est. Supposito enim ex omnibus hujus sæculi Authoribus, in quorum sententiam priores etiam coincidunt, infectum liquamen muliebre particulis salso-acidis tenuibus, ac volatilibus præsertim scatere. Ejusdem vividè tunc agitati halituosa portio quædam in apertam tunc urethram, pariter ac masculi seminis aura in osculum tubasque uterinas, insinuat se se. Atque illius in morem connubit mucoso liquori urethræ superficiei & eidem pertinaciter adhæret, non sinè aliquo inter utrumque liquorem intestino

no motu; indeque emicans salina portio tubulos, folliculosque glandularum subit, earumque succis in-miſcet sese, membranulas folliculorum ſtimulo salino corrugat, ab iisque exprimit in folliculi cavitatem copioſiùs glandulare fluidum; Ac poſtquam aliquandiù in folliculo nidulaverit, fermentatur, folliculum diſtendit, fodicat, humorem copioſiorem ê glandula prolectat, sibique viam vel rupto canaliculo violenter aperit. Undè ruptâ, perforatâ, vel eroſâ glandularum compage atq; perversâ, succoque nutritio expresso, atq; corrupto, copioſus fit, assiduus, & sanioſus liquoris profluxus, & velut de glandulis inteſtinalibus *Cous*: *depascunt glandulæ dum exprimuntur, madorem exprimentes reliqui corporis abundantiam*.

Acris afluens lympha tunicas, nec non eorũ tenerrima vascula erodit, inflammationem, indè exulcerationem excitat.

Lib. de Gland.

Hinc eſt quòd primis ab impuro coitu diebus tensio quædam in Urethra præsentitur, indèque fermentatis jam liquoribus, auctâque pressione primo semini-formis, indè acore aucto eroſis folliculis, nutritius etiam formâ

Gonorrhœæ Ven. efficiendi modus.

Q pu-

puris emanat liquor; qui pro ratione veneni quod suſcipitur, ac humorum suscipientis, corruptione remissiore, aut intensiore, ac salium indole, colorem obtinet album, cinereum, flavum, aut subviridem. Quandòque etiam læſis profundiùs vaſis sanguineis, sero commiſcetur sanguine affatim tincto, aut facto affluxu humorum vitioſorum disepulotica, aut vitio partis cachectica fit Gonorrhœa.

Chordatæ.

8. Ab hac Glandularum, & membranarum urethræ distensione, ac ulceroſa diatheſi *magnus ille doloris sensus in Pene quoties erigitur: perindè ac si valida manu constringeretur, qui noctu præcipuè urget, quoties in lecto æger cæpit incaleſcere.* Hinc etiam illa veretri incurvatio, quam *Chordam* vocant, quòd Phlogoſi tensâ, & dolorificè contractâ urethrâ, nervoſis penis corporibus obsequi minimè possit.

Irritatione velut inflammatione erectionem cōtinuam molientibus.

9. *Ità ardor urinæ, qui plerumque inter mingendum vix percipitur; at verò æger iam à mictu cessans per omnem uretrhæ ductum acriter admodum uritur, maximè*

mè quà in glandem desinit.

10 Porrò sensim diffunditur lues, & proſtatis etiam cõmunicatur, tuncque Gonorrhœa curatu difficilis & copioſa .b., ac diutina, ut illa Bergomensis illius apud Th. *Bartbolinum* .c., contingit. Neque ego *VUrsingio* inficior *tria cadavera gonorrhœa extinctorum* secanti, in quorum proſtatis veſtigia ulcerum, & cicatrices manifeſtas animad-vertit. Ego certè in cadaveribus lon-gâ gonorrhœâ afflictorum ulcera in proſtatis comperi, non ubi tubulatæ sunt, sed in eâ proſtatarum productio-ne, quæ brevibus ductulis, apertisque orificiis facili exitu ê Granulis glan-duloſis eructat liquorem limpidum magis atque seroſum, quàm superior atque globoſa portio proſtatarum; de quâ re Observationem habes tertiam. Immò etiã propagatum, profundiusque insertum virus, in prędiſpoſitis prę-ſertim corporibus, Phagedenico more urethram, ac vesicæ collum exedit, atque tum in meatu urinario, tum in cervice vesicæ carneas excreſcen-

Progressus Gonorrhœæ.

.b. *Ut illa apud Andr.* Mælle-BroK *in ephem. Germ.*

c. Cent. II. *hiſt.* 36.

In Proſtatarum apendicem

In Perinæum. ,tias producit, ac Perinæum, immò ,Anum, ac scrotum ulcere fiſtuloſo ,perforat, unde urina quaſi cuniculis ,factis continenter extillat; Quales In Scrotum. ,ego vidi duos, alterum ſalivatione ,mercuriali, ac topicis sanatum, al-,terum, quem nulla curare opera ,potuit, viventem adhuc; & quod ,mireris, non adeò malè valentem, ,& Janitoris officium apud Illuſtriſ-,ſimum D. Comitem de Verruca Do-,minum meum, alacriter fungentem, ,treſdecim licèt fiſtulis ad haſce par-,tes perfoſſum.

In vesiculas seminales, & Teſtes. Quem ad modum etiam vesiculas seminales infestat, immò facilè etiam teſtibus communicatur, quam *Herniam veneris* vocant; ubi victu, motu, remediis incrassatur, rarefit, adſtringitur, urgetur infectus seminalis liquor; In Teſtibus ut ibi ſtagnet, at- Hernia venerea. que distendat; In Proſtatis, vesiculis seminalibus, aut Deferente, ut in iiſdem corrugationem, distensionem, pseudo-phlogoſim efficiendo impediat fluxum à teſte; sicque distendantur

in-

inteſtinula testium, comprimantur ramuli sanguinei, atque lymphatici, ulteriusque distendantur, tandemq; rumpantur. Sed & alius eſt producendæ Herniæ venereæ modus, si glandula conglobata à fundo urethræ, Proſtatis, vesiculis seminalibus, Deferente, atque etiam Teſte lymphatica recipiens, lympham, aut venereo, aut adstringentium, vel injectorum, vel assumptorum acido, & coagulabilem affatim combibat, eodem modô, ac glandula inguinalis per lymphatica penis venereum venenum absorbet, atque in Bubonem extumeſcit; ità glandula seminalium Bubone quodam, ità dixerim, extumens, teſtium vaſa lymphatica obſtruendo, sanguinea comprimendo, utriusque regressum à teſte impediet, cogetque in teſte eodem excreſcere.

Alius Herniæ venereæ modus.

Quòd si verò ulteriorem moram trahat, aut veneni activitatem sorbeat, suæque fracedinis fermento massæ sanguineæ craſim perturbet, tandem Luem veneream per corpus dispergit.

OBSER-

OBSERVATIONES MEDICÆ, ET ANATOMICÆ

De Glandularum urethræ morbis.

I.

Gonorrhœa simplex in Puero

ILlustrissimus Comes N. N. æt. A. 7 circiter, temperamento seroſo-acri, conſtitutione molli, tali corripiebatur gonorrhœâ, quâ sub-albidum ac viſcidum quidpiam continuò extillabat, non sinè ardore inter mingendum, totiusque corporis emaciatione.

Repetitis purgationibus ex cassia præſertim; Jusculis demulcentibus ex altheâ, malvâ, sem. melon., tandem alKalico-reſinoſis, nimirum succino albo præp. & stib. diaphor., ex bolo conservæ roſarum, unà cum jusculis, & liquore possetico ex lignis santal. citrin. & sassafr., victuq; humectante, & abſtemio, perfectè curabatur. His nempè minor crudi dispeptiq; chili, adeòque lymphæ salso-acidæ proventus

tus effectus est, quibus tum succus glandularum, tum urinarum depravabatur.

II.

Filia Augustini *Aymar* Annorum 7. fluore albo in morem seri lactis nundum clarificati emittebat copiosè, non sine ardore aliquo, & pruritu. Taliter constitutam Nobilem Puellam 9. circiter annorum, repetitis blandis purgantibus, & pulveribus testaceis percuratam vidi.

In Puella.

III.

Anno 1702. 15. Aprilis die Sabbati Tabe consumptus in Nosocomio S. S. Mauritii, & Lazari obiit quidam, cui ad hæc confirmanda urethram unà cum vesica eximebam, favente Illustrissimo D. Paulo *Riccba* Medico Regio Primario, & Mecænate meo optimè merito. Vesicam reperi prorsus exinanitam atq; contractam, in-

Stranguriosus ab ulcere calloso urethræ.

intus vasis sanguineis admodum variegatam, uti quoque ad urethræ principium. Paulò infra, nempè ad extremum acutæ productionis carunculæ seminalis, interna urethræ tunica inæqualis apparebat ac aspera, & exsucca, ita ut velut excocta videretur. Hìc primum est ubi Prostatas observabam productionem quandam glandularem emittere, sensim gracilescendo ad usq; corporis spongiosi principium, ê laterali regione urethræ ad superiorem usq; insistentem; Ex his plurimi emittuntur foras rivuli inordinatâ serie, ita tamen ut totam regionem occupent, quæ prostatarum protuberantiam, & spongiosum tuberculum interjacet, nempè ab infima portione carunculæ seminalis per totum tractum, qui acuta seu rostriformi carunculæ productione dividitur. Hæc autem ostiola in dato subjecto ampliora erant admodum, & velut fossulis excavata. Mox occurrebat portio jam dicta velut excocta, quæ fossulis quoque plurimis excavabatur verè ulcusculosis

culosis abrasâ etiam ulcusculis tunicâ.

Paulò infra, nempe ad regionem quà musculi constrictores, seu Acceleratores desinunt, tota urethra ad altitudinem transversi semidigiti minimi velut callosa erat, ac contracta; Interior membrana verè exesa multis scatebat ulcusculis, liquorem subviridem, ac virulentum deponentibus.* *Gangrenesim cum aliquali duritie contraxerat.*

Conglomeratæ nostræ omnino erant exiguæ, & exsuccæ, & canalis exiguissimus, ùt eorumdem hiatus in urethram nullo modo aparuerit; horum tamen apertio ibi esse loci solet quà ulcerosam maximè urethrã notabamus.

Urethræ reliquum passim leviter excoriabatur, ejusque glandulæ disgregatę nihil liquidi emittebant.

Gonorrhoici urethra alterata præsertim ad productionem glandulosam Prostatarũ infra processum rostriformẽ carunculæ.

IV.

Die Iovis 20 Aprilis Anno 1702. Quidam cranio ad meditullium inciso, interiori ossis tabulâ illæsâ pœnitùs nullis simptomatîs ad usque vigesimam morbi; Indè rigori febre, febri convulsione superveniente, vigesimâ

secundâ morbi obiit. Cranio resecto D. *Fassina* S. R. C. Chirurgus primarius, Vir omni virtute scientiâque ornatus, ea quæ prudentissimè conjectatus fuerat, prænoverat, prædixeratque, invênit me præsente omni veritate veriora; Supra duram meningem nihil occurrebat extravasatum, supra Piam autem, & cerebrum, ad basim usque cerebri ad dextrũ hemisphærium fętidissimum pus exundabat. Cum intellexissem hunc Veneri indulgentem, Gonorrhœâ cum ulcusculis venereis detentũ, totum Virile unà cum Vesica eximebam, & primò adnotabam Glandem extremè lividam, cui ad fossulas, quibus ad partem glandis inferiorem ad latera Frænuli præputium excavatur, duo excitabantur ulcuscula parva, quorum alterum non profundiùs admodum excavabatur, alterum adusque urethram profundiùs agebatur, cuniculo velut canali cartilagineo, & fistuloso, qui in ipsa urethræ substantiâ, leviùs tamen desinebat. Apertâ verò urethrâ observabam primò distinctum illud

Prosta-

Prostatarum corpus posticum, quod ductus suos ad partem carunculæ superiorem emittebat. Carunculæ seminalis productio rostriformis multos hinc indè ad latera emittebat tubulos, adjacens verò tractus, supra designatus in casu superiùs exposito, multis scatebat ostiolis à glandosâ prostatarum productione, quæ tamen non adeò crassa erat, ac in casu supra explicato. Morbosi autem ad Gonorrhoeam id fortè erat primò, quod à glande ad medium ferè urethra velut inflammata livesceret, prope *P*rostatas verò, & præcipuè in rostriformi productione Carunculæ, aereis vesiculis passim elevaretur, quibus compressis excurrebat per longum urethræ aereus veluti rivulus, hisque aereis vesiculis urethræ infra prostatas regio adusque corpus spongiosum passim inæqualis, extuberabat. Quoad glandulas verò Prostatas, & glandulas nostras nihil contingebat peculiare.

V.

Gonorrh. ab inflammatione Disgregatarum Urethræ.

ANno 1703. Præsente Illustrissimo D. *Ravetti* Medico eximio, & Fautore meo singularissimo, secabam cadaver Gonorrhoici cujusdam, in quo urethra omninò inflammatione livescebat, glandulæque Disgregatæ immodicùm extumebant.

VI.

Aneurisma sinistri canalis Adstitum conglomeratarum:

FAvente eodem Promotore meo stranguriosus quidã Annorũ 13 aut 14. vix puber, cadaver mihi suum secandum reliquit, & in urethrâ miram stranguriæ causam obtulit. Nempe ad radicem urethræ ad regionem Acceleratorum occurrebat vesicula instar sacculi oblonga ferè pyriformis, nisi quod subrotundum alioquin fundum transversus sulcus angustaret, atque divideret, cujus pedunculus urethræ versùs Prostatas, reliquum corpus per longitudinem urethræ porrigebatur, ut ejus-

dem

dem fundus illius apicem ſpectaret. Cœcus undequaque in urethræ cavitatem erat sacculus, tenui membranâ pellucidus; apertus liquorem pellucidum, atque glutinoſum effundebat ad semicochlear ferè. Insuflatus per sectionem in sacculum aer nullo in cavitatem urethræ hiatu perspirabat; at quidem versùs Adſtitem sui lateris conglomeratam conversô siphunculô flatus ad Glandulã uſque pertingebat, eodemque modo immiſſus etiam stilus pergebat. Adeoque conſtitit Sacculum illum membranoſum nihil aliud eſſe quàm sinistri canalis Adstitis conglomeratæ Aneurisma ab ejusdem canalis obſtructione, ad urethræ ingreſſum facilè ob enarrata superiùs impedimenta contingente; Velut in ductibus naſo lachrymalibus, atque etiam salivalibus quandoque contingit. De cætero Vesica distenta enormiter atque inflammata, ejuſque cervix nicroſi affecta, caruncula seminalis lacerata. Quæ ostendere curavimus, licèt imperitiùs, excuſâ

FI-

FIGURA I.

A. Vesicæ urinariæ versùs collum portio (reliquo corpore ablato) inflammata, ac vasis sanguineis plurimis variegata.

B. Caruncula repetitô cathetere lacerata.

C. Adstitum conglomeratarum canalis dexter naturaliter constitutus.

D. Vesicula ex sinistro Adstitum conglomeratarum canali occluso eformata.

EE. Prostatæ in principio Pubertatis, & per expressionem multiplicem inter micturitiones factam, exsuccæ.

FF. Musculi Ejaculatores.

GG. Urethra non-nihil inflammata.

HH. Corpus Glandis.

FIGURA II.

APpositâ tabulâ exhibetur Vesica urinaria humana, unà cum Urethra virili, ablatis nervosis Corporibus, per longitudinem superiorem à Glandis extremo ad usque Vesicam diffissa, omnia naturali magnitudine picta. Præcipuè tamen animus fuit

exhi-

exhibere glandulas Urethræ Conglomeratas cum canalibus suis, & Disgregatarum per Urethrę longitudinē ostiola, & canaliculos varios, nec non Antiquorum Cervicis Vesicæ Sphincterem. Reliqua ad Figuræ complemētū potius, quā ad rem meā addebā.

A. Vesica urinaria anteriùs e regione Cervicis ad usque medium secta.

a. Vesicæ Fundus.

B. Cervix.

CC. Ureteres.

cc. Ureterū obliquus in Vesicā ingressus

DD. Vasa Deferentia.

dd. Vasa ad Vesiculas seminales excurrentia.

EE. Vesiculæ seminales.

F. Urethræ principum.

G. Caruncula seminalis cum duobus ostiolis Ejaculatoriis.

g. Carunculæ acuta seu rostriformis productio.

HH. Prostatæ.

II. Musculus statim infra Postatarum protuberantiam Urethrę super extensus, seu *Pseudo* Sphincter, utrinque revolutus.

ii. Urethræ portio huic Musculo subjecta.

K. Tuberculum spongiosum Urethræ appensum.

L. Musculorum Acceleratorum alter ad majorem claritatem appositus.

MM. Adstites Conglomeratæ.

mm. Earum Ductus Urethræ superficiem excurrentes.

NN. Horum ductuum orificia suillam setam minorem ad usque Glandulas insinuandam admittentia.

nnnn. Minores Ductus, parvaque Orificia Disgregatarum Urethræ Glandularum.

OO. Majores Glandularum Disgregatarum ductus setulam excipentes.

o. Ductus medius ad Glandis osculũ setulam tenuissimam admittens.

PP. Nervosa Urethræ Tunica.

pp. Tunica media spongiosa.

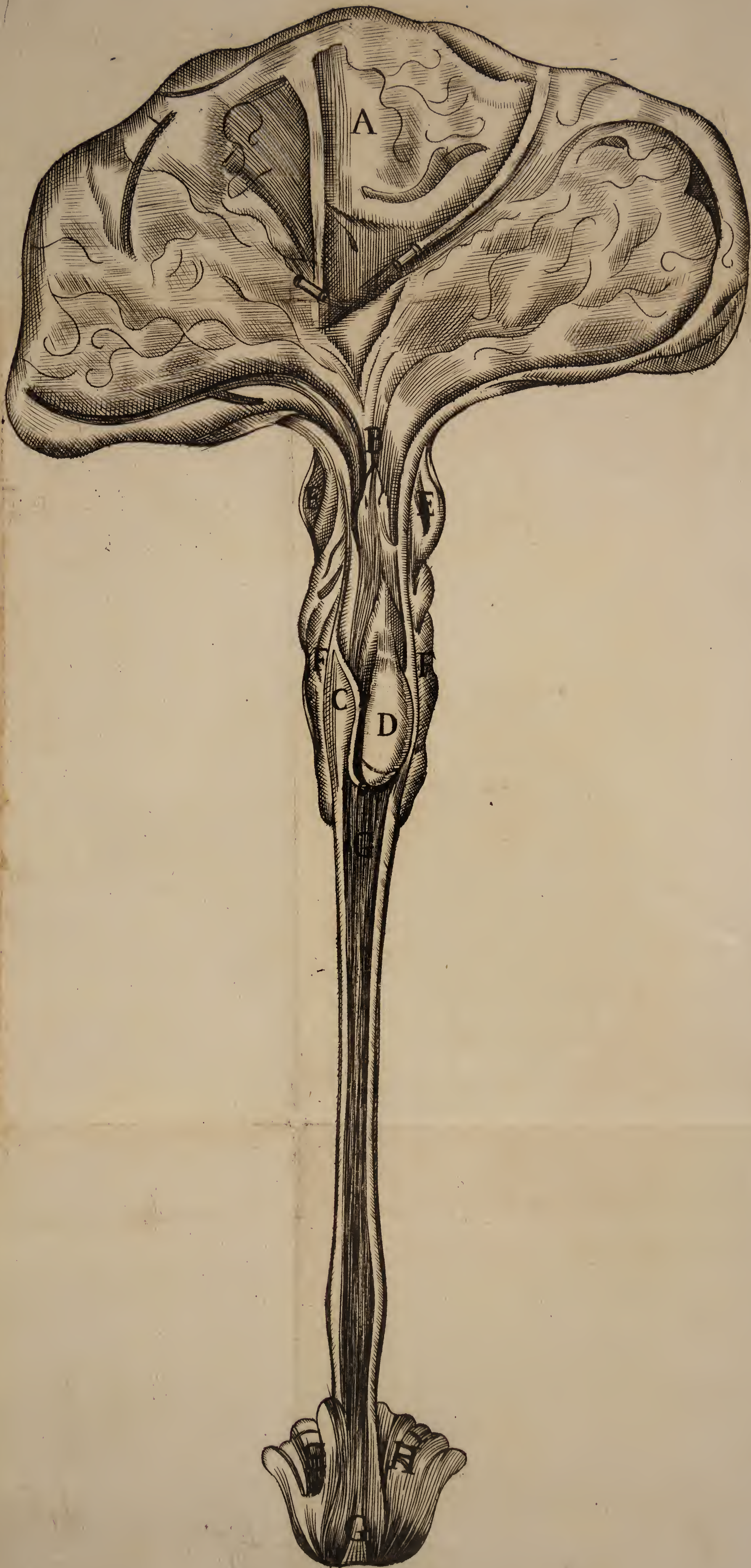
QQ. Exterior fibrosa.

RR. Glans per medium ad partem superiorem secta.

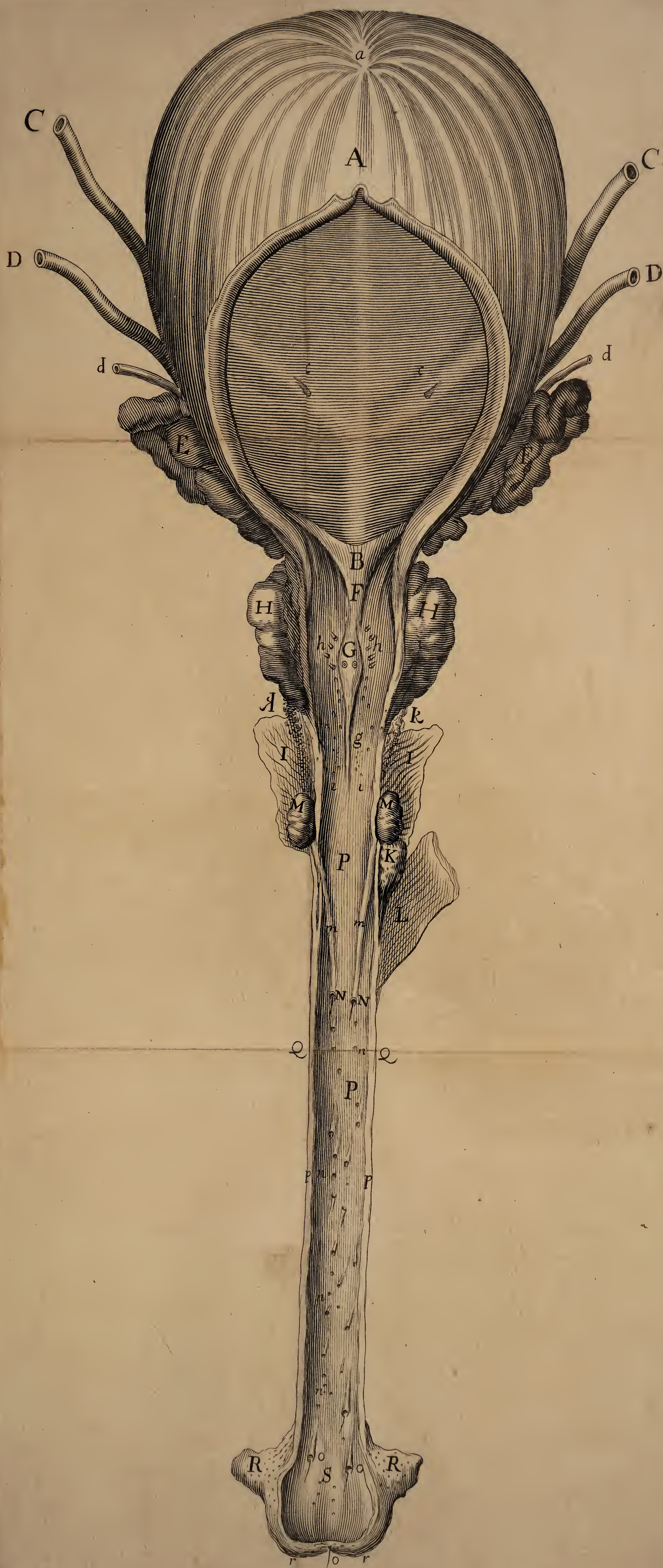
rr. Glãdis labella diuiso Urethrę osculo

S. Cavernula Urethrę, Glandi subjecta.

F I N I S.

A
B
E
F
F
C
D
G
H

a
A
C
C
D
D
d
d
c
c
E
E
B
F
H
H
G
k
k
I
I
M
M
K
L
N
N
Q
Q
P
R
R
S